

*Засновники:* Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Національна юридична бібліотека.  
*Заснований у 2011 році . Виходить раз на два тижні.*  
*Головний редактор* О. Онищенко, академік НАН України. *Редакційна колегія:* В. Горвий (заступник головного редактора), Н. Іванова, Ю. Половинчак, Т. Дубас  
*Адреса редакції:* НБУВ, просп. 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна

---

# Громадська думка про правотворення

/Бюлетень оперативних матеріалів на базі аналізу  
правової електронної інформації/

№ 14 (32)  
(жовтень 2012 р.)

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ.....	3
І знову про мову.....	3
В Україні набрав чинності Закон «Про охоронну діяльність».....	5
<b>АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС.....</b>	<b>6</b>
<b>А. Блажкевич.....</b>	<b>6</b>
Девід Шульц: «Барак Обама та Міт Ромні: президентські вибори 2012 р.».....	6
<b>Н. Половинчак.....</b>	<b>14</b>
Пропозиції щодо реформування системи правосуддя передано до Конституційної Асамблеї.....	14
<b>Л. Присяжна.....</b>	<b>19</b>
І знову про медицину.....	19
<b>Т. Горенко.....</b>	<b>23</b>
Альтернативна медицина – зарубіжний досвід.....	23
<b>О. Кривецький.....</b>	<b>31</b>
Володарі часу.....	31
<b>Е. Войцеховская.....</b>	<b>36</b>
Реформа БТИ.....	36
<b>Т. Пархоменко.....</b>	<b>38</b>
Фонд гарантування вкладів збільшує предельную сумму розміра возмещения до 200 тыс. грн.....	38
<b>ЩОДЕННИК БЛОГЕРА.....</b>	<b>41</b>

КИЇВ 2012

## АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

### *І знову про мову...*

Робоча група з питань мовного законодавства на засіданні 12 жовтня схвалила законопроект про зміни до Закону України «Про засади державної мовної політики», незабаром цей документ буде передано до Міністерства юстиції, повідомила віце-прем'єр з гуманітарних питань, міністр охорони здоров'я Р. Богатирьова.

Крім того, за словами віце-прем'єра, робоча група затвердила проект концепції Державної національно-культурної програми всебічного розвитку і функціонування української мови. Найближчим часом, зазначила Р. Богатирьова, цей документ буде передано на узгодження в Мін'юст, а потім винесено на засідання Кабінету Міністрів для затвердження.

Радник Президента України Г. Герман повідомила агентству «Інтерфакс-Україна» з цього приводу: «Ідеологія цих двох документів працює на утвердження української мови як державної».

Так, згідно з поправками, за українською мовою зберігається статус державної. Її використання є обов'язковим у судо- та діловодстві, у діяльності органів державної влади, збройних сил, у сфері науки і освіти, рекламі. Встановлюється 75-відсоткова квота мовлення українською мовою для загальнонаціональних теле- і радіоканалів. При цьому ускладнюється процедура визнання мов нацменшин регіональними – це допускається лише в тому випадку, якщо її носіями є не менш ніж 30 % жителів певної території.

Передачі та фільми, виготовлені на інших мовах, повинні бути дубльовані, озвучені або забезпечені субтитрами державною мовою.

На думку голови Держкомтелерадіо О. Курдіновича, з виконанням цієї норми не виникне проблем, оскільки вона є «поверненням до того, що діяло в Україні більше 10 років», «але з точки зору ринкових принципів формування контенту 75 % – це завищена норма. Телеканалам і радіостанціям простіше формувати мовну пропорцію, виходячи з бізнес-інтересів».

До регіональних мов нова редакція зараховує білоруську, болгарську, вірменську, гагаузьку, їдиш, караїмську, кримськотатарську, кримчацьку, молдавську, німецьку, новогрецьку, польську, ромську, російську, румунську, словацьку та угорську мови. Вказується, що їм може бути надана держпідтримка, але лише в тому випадку, якщо на конкретній території проживає не менш ніж 30 % носіїв такої мови.

Президент Ради національних товариств І. Левітас вважає, що 30-відсоткова квота не захищає інтересів нацменшин: «За вже ухваленого закону 10 % могли набрати на окремих територіях кримські татари, угорці, болгары, молдавани, румуни, росіяни. У разі схвалення даних змін, крім росіян, які

проживають у деяких південних і східних регіонах, ніхто не зможе цього зробити».

Депутат В. Колесніченко, який також входив до складу робочої групи, вважає її діяльність провальною: «Вона була створена для внесення поправок у мій закон. А її члени, більшість з яких, м'яко кажучи, українофіли, із самого початку встали на шлях конфронтації і розробили абсолютно нову редакцію».

Після остаточного доопрацювання документ буде переданий керівнику групи Р. Богатирьовій для звіту перед Президентом В. Януковичем.

Нагадаємо, робоча група з доопрацювання мовного закону була створена за дорученням Президента В. Януковича 8 серпня відразу після підписання резонансного закону, авторами якого є народні депутати В. Колесніченко і С. Ківалов (обидва – Партія регіонів). Робочу групу очолила віце-прем'єр, міністр охорони здоров'я Р. Богатирьова. На першому засіданні, у серпні, група була розділена на дві підгрупи. Завданням однієї з них (під керівництвом першого Президента України Л. Кравчука) була розробка пропозицій з удосконалення порядку застосування мов. Друга підгрупа, очолювана ректором Київського національного університету імені Тараса Шевченка Л. Губерським, повинна була розробити концепцію Держпрограми всебічного розвитку і функціонування української мови до 2015 р. і розрахувати фінансування, необхідне для її реалізації.

Зазначимо, що в серпні глава держави пообіцяв, що зміни в мовний закон Верховна Рада ухвалить у вересні, проте зараз вже зрозуміло, що вирішувати долю нової редакції буде новий склад парламенту. Концепція Державної програми всебічного розвитку і функціонування української мови, підготовлена підгрупою Л. Губерського, має забезпечити його повноцінне використання в різних сферах.

Зокрема, для цього пропонується розробити нову редакцію правил українського правопису, створити центри й регулярні курси вивчення української мови для держслужбовців, військових та інших громадян країни, а також мігрантів.

Крім того, розробники концепції пропонують повністю забезпечити навчальні заклади літературою та підручниками державною мовою, підготувати комплексний онлайн-курс з її вивчення, встановити надбавки до зарплати вчителям української мови і літератури та викладацькому складу молодшої школи, забезпечити підтримку книговидавництва українською і функціонування української мови у сфері кінематографії.

Просувати українську мову будуть за допомогою соціальної реклами, а також концертів у південному й східному регіонах. Окремим пунктом зазначається необхідність розробки «дієвих механізмів контролю над дотриманням мовного законодавства».

## **В Україні набрав чинності Закон «Про охоронну діяльність»**

18 жовтня в Україні набрав чинності Закон України № 4616-VI «Про охоронну діяльність», який істотно розширює повноваження охоронців: їм дозволено застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби (наручники, кийки, газові балончики), а також використовувати службових собак та проводити допити.

Передбачається, що вогнепальна зброя буде видаватися співробітникам охоронних фірм, в основному для охорони державних об'єктів підвищеної важливості, пояснює один з авторів Закону, позафракційний депутат О. Буджерак. За його словами, можливість найняти таких охоронців буде і у власників супермаркетів, однак для цього необхідні певні умови для зберігання зброї, а так само наявність ліцензії на зброю. Ліцензію видавати будуть у МВС.

Так само, з метою підготовки та підвищення кваліфікації персоналу охорони, Законом передбачено навчальні програми, які визначаються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади в галузі освіти і науки, молоді та спорту за погодженням із центральним органом виконавчої влади у сфері охоронної діяльності.

Однак не всі власники охоронних фірм і супермаркетів позитивно оцінюють дані новації.

Директор однієї з охоронних фірм Віталій розповів, що для того щоб його співробітники отримали ліцензію на зброю, потрібно пройти навчання та скласти іспит у МВС. А оскільки це призведе до зайвих грошових витрат, то для нього ця витівка стає нерентабельною. Так само власники супермаркетів заперечують будь-яку необхідність у залученні приватних охоронних фірм до своєї діяльності, тому що в кожного супермаркету вже є свій штат охоронців. «В основному це колишні військові. Вони працюють без зброї, і ми нічого міняти не будемо: вам би хотілося купувати продукти, коли за вами стежать охоронці зі зброєю?» – пояснила фахівець зі зв'язків з громадськістю О. Разумова.

Деякі фірми, навпаки, позитивно оцінюють новий Закон, тому з його введенням зросте вартість охоронних послуг. «Зараз мінімальна вартість у держохорони – від 18 тис. грн за пост (цілодобовий за місяць, незалежно від кількості охоронців), у приватників – від 13 тис. З новим законом всі будуть прагнути до ціни послуг ДСО», – розповідає керівник фірми Микола.

Правозахисник Е. Багіров вважає, що цей Закон може призвести до зловживання охоронцями предметами самозахисту і закликає людей, у разі порушення їх прав, звертатися безпосередньо у МВС.

Громадські настрої багато в чому збігаються з такою точкою зору. Люди впевнені в тому, що цей Закон призведе до неконтрольованості і всюдозволеності з боку охоронців. Так само багато хто схиляється до того, що і сам кривавий

інцидент у супермаркеті «Караван» був спровокований тільки лише для того, щоб «розв'язати руки» охоронним фірмам і проштовхнути цей Закон у життя.

## АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

*А. Блажкевич, наук. співроб., канд. іст. наук*

### **Девід Шульц: «Барак Обама та Мітт Ромні: президентські вибори 2012 р.»**

9 жовтня 2012 р. у приміщенні Фонду Президентів України Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського відбулася лекція американського вченого в галузі державного управління, професора Саймінського університету прикладних наук (штат Міннесота, США) Д. Шульца на тему: «Барак Обама та Мітт Ромні: президентські вибори 2012 р.». Лекція відбулася за сприяння Посольства Сполучених Штатів Америки в Україні.

Сполучені Штати Америки були представницькою демократією з часу ратифікації Конституції США в 1787 р. І хоча виборчі традиції зароджувалися протягом колоніальної доби, їх витoki коріняться в британській історії. Д. Шульц розповів про особливості сучасного американського виборчого процесу, механізми його дії на федеральному, регіональному й місцевих рівнях. Виборчий процес у США складний і пройшов кілька стадій розвитку на шляху гарантування універсального виборчого права всім повнолітнім громадянам США.

Кожні чотири роки, у перший вівторок після першого понеділка листопада, відбуваються загальні вибори президента Сполучених Штатів Америки. Перед цим штати проводять попередні вибори або передвиборні партійні з'їзди для обрання делегатів на національні з'їзди з висунення претендентів на загальнодержавні вибори, де обирають кандидатів від партій. Індивідуальні попередні вибори й партійні наради на рівні штатів відбуваються із січня до червня. Улітку перед виборами проводять національні з'їзди.

Починаючи з 1970-х років, кандидати в президенти, як можливі кандидати головних партій, стають відомі ще до з'їздів, оскільки з'їзди збирають більшість делегатів до завершення етапу попередніх виборів і партійних зборів. Унаслідок цього з'їзди перетворилися значною мірою на церемоніальні події. Основними моментами з'їздів є програмні промови партійного лідера або лідерів, оголошення кандидата на посаду віце-президента, переклик делегатських голосів делегаціями штату й ратифікація партійної «платформи» (документа, який заявляє позицію партії щодо різних проблем). Оскільки з'їзди транслюються по телебаченню як чільна політична подія і є початком загальновиборної кампанії, вони стають і вдалою нагодою для піар-кампаній партійних кандидатів і визначення основних відмінностей від опозиції.

Відсоток легітимних виборців, які заповнюють виборчі бюлетені, щоразу змінюється, однак у цілому навіть на президентських виборах він нижчий за показники в більшості інших демократичних держав. З 1960 р. загальна кількість виборців США зменшилася з 64 % (1960) до понад 50 % (1996), хоча цей показник знову збільшився під час останніх трьох виборчих періодів. Порівняно низька кількість виборців у США має кілька причин. На відміну від деяких інших демократичних держав, виборець у США повинен зареєструватися, щоб одержати право голосувати, і цей процес проходить по-різному в різних штатах. Інша причина полягає в тому, що голосування добровільне, а не обов'язкове, як у деяких країнах.

Щодо вимог до кандидатів, то кожна федеральна виборча комісія має різні вимоги, визначені в першій і другій статтях Конституції США. Наприклад, кандидатом у президенти може бути тільки громадянин, який народився в США, віком від 35 років і який постійно проживає в США протягом щонайменше 14 років. До віце-президента висувають ідентичні вимоги. Згідно з 12-ю поправкою до Конституції США, віце-президент не може бути з того самого штату, що і президент.

Двадцять друга поправка до Конституції США, ратифікована в 1951 р., забороняє обирати президентом США одну й ту саму особу більше ніж на два терміни.

Сьогодні Республіканська і Демократична партії – спадкоємиці попередніх партійних систем XVIII–XIX ст. – домінують у політиці США. За рідкісним винятком, ці дві чільні партії контролюють посади президента, конгресменів і губернаторів, а також законодавчі органи влади на рівні штатів. Наприклад, з 1852 р. кожен обраний президент республіканець або демократ, а після Другої світової війни частка цих двох головних партій у всенародних виборах на посаду президента становила в середньому близько 95 %. Дві партії, як вважається, пропонують виборцям достатній вибір, зокрема з огляду на те, що американці історично не схильні до політичного екстремізму, обидві партії відкриті для нових ідей.

Метод обрання президента Колегією вибірників є додатковим стимулом існування двопартійної системи. Згідно з цією системою, американці прямо не голосують за президента й віце-президента. Натомість вони голосують у межах кожного штату за групу «вибірників», прикріплених до одного або іншого кандидата в президенти. Вибори президента вимагають абсолютної більшості 538 голосів вибірників цих 50 штатів (у цю кількість входять три голоси вибірників від столиці країни – Вашингтона, округ Колумбія, який не є штатом і не має виборчого представництва в Конгресі). У 2012 р. для перемоги потрібно 270 голосів вибірників із 538.

Вимога абсолютної більшості зводить до мінімуму шанси кандидата від третьої партії бути обраним на посаду президента, тому що голоси електоральних вибірників окремих штатів підлягають дії принципу «переможцеві дістається все»

(за двома винятками). Таким чином, кандидат, який одержав більше голосів вибірників у штаті навіть з мінімальною перевагою, виграє всі голоси вибірників того штату. У штатах Мен і Небраска, той, хто набрав найбільше голосів виборців у межах штату, отримує два електоральні голоси вибірників, а переможцеві в кожному виборчому окрузі по виборах у Конгрес дістається один голос електоральних вибірників. Колегія вибірників працює не на користь третіх партій, які мають мізерний шанс здобути голоси вибірників будь-якого штату, вже не говорячи про одержання підтримки в достатній для обрання на посаду президента кількості штатів.

У Сполучених Штатах Америки запровадили систему Колегії вибірників як частину їхнього плану розподілу влади між штатами й національним урядом. За системи Колегії вибірників всенародне голосування за президента не має вирішального значення. Відтак імовірно, що результати голосування вибірників, що ухвалюються на основі державних виборів, можуть відрізнитися від результатів загальнонаціонального народного голосування. Деякі американці вважають систему Колегії вибірників архаїчним пережитком, однак інші надають їй перевагу, оскільки вона передбачає змагання кандидатів у президенти в багатьох штатах, а не лише в найбільш населених.

Після національного перепису, який відбувається кожні 10 років, голоси Колегії вибірників за президента і віце-президента перерозподілилися між штатами відповідно до населення. З 1960 по 2012 р. голоси виборців змістилися з північного сходу, середнього заходу і глибокого сходу, які порівняно повільно зростають, на захід, південний захід і південні штати вздовж Атлантичного узбережжя, які зростають швидше.

За американською системою, кандидати в президенти збирають сотні мільйонів доларів для ведення кампанії серед більш як 100 млн виборців країни. У багатьох випадках кошти надходять із приватних джерел, однак процес збирання й витрачання грошей чітко врегульований.

Кандидат у президенти має заснувати організацію кампанії, що називається політичним комітетом, який повинен обрати скарбника та зареєструватись у Федеральній виборчій комісії (ФВК). ФВК лише контролює фінансові виборчі закони та стежить за їх дотриманням, однак не проводить вибори. Процес реєстрації виборців, проведення голосування й підрахунок голосів здійснюють відповідні чиновники на рівні штатів і місцевих органів влади.

Різні типи політичних комітетів реєструються у ФВК. На додаток до кандидатів, політичні партії повинні реєструвати і свої комітети в агенціях. Будь-яка група приватних осіб може сформувати власний політичний комітет.

Після реєстрації політичні комітети можуть почати збирання фондів виборчої кампанії. Про такі фонди та їхні витрати слід щоквартально або щомісячно звітувати перед ФВК. Звіти готують також в електронній формі з вільним доступом до них на веб-сайті ФВК. Численні приватні організації відкривають веб-сайти для моніторингу внесків і витрат кандидатів, політичних партій та

політичних комітетів дії для надання пресі й виборцям вільного доступу до інформації про те, які групи фінансують яких кандидатів і для чого. Встановлено юридичні обмеження кількості коштів, яку окремі громадяни й індивідуальні комітети можуть надати на підтримку своїх кандидатів.

У 2010 р. суперечливе рішення Верховного суду різко змінило закон про фінансування виборчих кампаній. До прийняття цього рішення закон забороняв корпораціям і профспілкам витратити кошти безпосередньо на підтримку чи виступи проти кандидатів у президенти або члени Конгресу. Групам осіб дозволяли створювати особливі, окремі фонди під егідою комітетів політичних дій для пожертв на користь політичних партій або кампаній кандидатів, не використовуючи корпоративних або профспілкових коштів. Після прийняття Верховним судом відповідного рішення корпорації та профспілки одержали право безпосередньо витратити необмежену кількість грошей, добиваючись перемоги або поразки кандидатів на виборах, за умови, що вони не роблять цього за домовленістю з передвиборним штабом кандидата в президенти.

Для ведення виборчої кампанії кандидат повинен найняти штат співробітників, знайти відповідний офіс і забезпечити передвиборні поїздки, проводити дослідження, видавати інформаційні виборчі матеріали; вести агітаційну роботу на радіо й телебаченні, виступати у пресі та в Інтернет; влаштовувати громадські зустрічі і збирати кошти на свою підтримку. Кандидати в президенти мають завдання з організації їхньої передвиборної кампанії від штату до штату, а потім, у разі перемоги, організації кампанії загальнодержавних виборів.

З 1976 р. кандидати в президенти мають право також на державне фінансування своєї виборчої кампанії. До виборів у 2000 р. усі претенденти, висунуті кандидатами в президенти, користувалися цією системою, приймаючи урядові фонди в обмін на обіцянку не витратити більше за визначену суму. Однак ця система з часом переставала приваблювати кандидатів, оскільки встановлена межа витрат була занадто низькою і меншою за суму, яку провідні кандидати могли легко зібрати з приватних пожертв. Тому велика кількість перспективних кандидатів вийшли із системи державного фінансування своєї виборчої кампанії.

За прогнозами американського професора Д. Шульца більше шансів на перемогу в президентських виборах у США має Б. Обама, тому що він веде більш виважену й лояльну передвиборну політику як кандидат у президенти. Його підтримує значна частина країни, особливо афро-американці. М. Ромні більш агресивний у своїй передвиборній кампанії, особливо щодо політики США у відносинах з Росією, Іраном та Сирією. Також, як зазначив Д. Шульц, у кандидата в президенти М. Ромні є значні фінансові ресурси, які допомагають йому проводити передвиборну кампанію.

Вибори в США наділяють звичайних громадян великими повноваженнями – впливати на майбутню політику уряду, а також і на власну долю, адже саме народ визначає лідерів, формуючи майбутнє їхнього суспільства, аргументував

Д. Шульц. Також учений наголосив на тому, що вільні й справедливі вибори – це основа будь-якої демократії, які є істотним чинником мирного передавання влади.

У Сполучених Штатах Америки 3 жовтня відбулися перші президентські дебати, які по телебаченню та в Інтернеті подивилися щонайменше 60 млн американців, зазначає «Голос Америки». Діючий президент Б. Обама і кандидат від республіканців М. Ромні під час свого двобою зосередилися на питаннях податків, реформи системи охорони здоров'я та створенні нових робочих місць.

У 90-хвилинній дискусії, оперуючи цифрами й фактами та пропонуючи нові ідеї, агресивнішим дуелянтом виявився М. Ромні. Він звинуватив діючого президента в прагненні підпорядкувати всю владу в країні одному великому уряду. Натомість сам М. Ромні пропонує віддати більше влади штатним урядам. Утім, Б. Обама впевнено захищав свою позицію і зазначив, що в час, коли його програма дає очевидні результати, пропозиції М. Ромні приречені на поразку.

Під час словесного поєдинку обидва кандидати вкотре намагалися пояснити виборцям свої позиції щодо вирішення проблем, які найбільше хвилюють американське суспільство.

«Становище Америки покращується тоді, коли покращується становище середнього класу», – зазначив Б. Обама, говорячи про створення нових робочих місць. Він також додав, що план М. Ромні щодо зниження податків для багатих не може зміцнити стан економіки, якого очікують пересічні американці.

«Я думаю, що математика, здоровий глузд і наша історія показують нам, що це не може бути рецептом створення нових робочих місць», – сказав Б. Обама.

Утім М. Ромні відкинув критичні зауваження Б. Обами щодо плану скорочення податків, заявивши, що це в жодному разі не збільшить бюджетний дефіцит. М. Ромні, навпаки, заявив, що намір діючого президента підняти податки для багатого класу призведе до ще більшого безробіття в країні.

«Національна федерація незалежного бізнесу заявляє, що це коштуватиме 750 тис. робочих місць. Я не хочу, щоб американці продовжували втрачати роботу», – сказав М. Ромні.

Він також заявив, що Б. Обама прощтовхує ту ж політику, яку він запропонував чотири роки тому, коли став президентом. Однак пропозиції Б. Обами не змогли знизити високий рівень безробіття і не привели до обіцяного зростання економіки, зазначив М. Ромні.

Після перших дебатів, присвячених економіці, між кандидатами в президенти США М. Ромні зрівнявся в рейтингах з Б. Обамою. У наступному раунді кандидати будуть говорити про зовнішню політику США. Готуючи ґрунт, М. Ромні виступив із промовою у Військовому інституті в штаті Вірджинія, де оприлюднив головні засади зовнішньої політики у США, якщо він стане президентом. Він скористався цією нагодою, щоб не лише окреслити головні аспекти своєї зовнішньої політики, а й розкритикувати політику свого опонента. М. Ромні звинуватив президента Б. Обаму в «пасивному» підході до вирішення проблем регіону.

М. Ромні згадав конфлікт у Сирії та напад на американське посольство в Бенгазі, а також виступив за постачання зброї представникам сирійської опозиції, аби вони могли подолати режим Башара аль-Асада. Кандидат-республіканець також зазначив, що у разі його обрання він жорсткіше візьметься за Іран: «Я не гаятиму час із накладенням нових санкцій на Іран і посилю вже існуючі. Ми повинні продемонструвати Ірану своїми діями, а не просто словами, що їхні наміри створити ядерну зброю не будуть толеруватись».

М. Ромні також пообіцяв зберегти й посилити військову силу США та відмовитись від бюджетних скорочень, запланованих Пентагоном на наступний рік.

Б. Обама вважає підходи М. Ромні такими, що віджили свій час, про що президент говорив під час партійного з'їзду: «Мій опонент та його партнер по кампанії – новачки у зовнішній політиці. Але зі всього, що ми чуємо та бачимо, вони хочуть повернути нас назад до часів брязкання м'язами та помилок, що так дорого коштувало Америці».

Експерти зазначають, що США можуть вести більш сплановану й жорсткішу політику на зовнішній арені, ніж та, якої дотримується Б. Обама.

«Близький Схід, звичайно, переживає великі зміни, на які Сполучені Штати мають обмежений вплив. Але М. Ромні правий, що ми повинні спробувати бути більш ефективними, незважаючи на наші обмеження», – зазначає аналітик Інституту Брукінгса М. Огенлон.

Водночас, за словами експерта, не вся критика з боку М. Ромні має під собою ґрунт. «Це правда, що Іран має набагато більше збагаченого урану, ніж три з половиною роки тому. Так само, як він мав набагато більше збагаченого урану наприкінці ери Буша у порівнянні з тим, коли Буш прийшов до влади. Що Обама зробив дуже добре, так це запровадив та посилив санкції», – зауважує аналітик.

За результатами опитування як експертної, так і громадської думки, М. Ромні виграв перший тур дебатів з Б. Обамою.

На сьогодні 45 % американців підтримують М. Ромні, 44 % – Б. Обаму за даними останніх соціопитувань у США, зазначає Euronews. На думку аналітиків, падіння популярності чинного господаря Білого дому, який донедавна лідирував у рейтингах, пояснюється його невдалим виступом на перших телевізійних дебатах 3 жовтня.

М. Ромні прагне закріпити успіх. Зокрема, 10 жовтня він відвідав Огайо – стратегічно важливий штат, через який лежить шлях до Вашингтона. Ще жодному республіканцю не вдавалося перемогти на президентських виборах без перемоги в Огайо.

У другому турі передвиборних дебатів 16 жовтня в Нью-Йорку переміг Б. Обама, зазначає 5 канал. Так за результатами опитувань вважають американці. Кандидати в президенти Б. Обама та М. Ромні зустрілися в університеті Хофстра, штат Нью-Йорк. Півтори години другої словесної дуелі між демократом Обамою та республіканцем Ромні були напруженими. З перших же хвилин кандидати

розпочали гарячу полеміку. Сперечалися про оподаткування, працевлаштування й енергетику. Б. Обама неодноразово звинувачував суперника в перекручуванні фактів. М. Ромні ж розкритикував економічну й зовнішню політику діючої влади.

М. Ромні, кандидат у президенти США: «Навіть діти розуміють, що лише наша партія може стабілізувати економічну ситуацію. За чинної влади середній клас потерпає від фінансових негараздів, роботу знайти неможливо. А коли до влади придуть республіканці, кожен випускник не матиме проблем із працевлаштуванням».

Б. Обама, президент США: «Мій опонент обіцяє, зокрема, знизити податки. Але не лише для середнього класу, а й для всіх. Один відсоток найбагатших, за його планами, теж платитиме менше. А це – вірний спосіб посилити економічну нерівність».

Глядачам, що стежили за дебатами, виступ Б. Обама здався яскравішим. Особливо в порівнянні з першим раундом на початку жовтня. У другому турі Б. Обама взяв реванш. За даними CNN, виступ президента сподобався майже половині глядачів, М. Ромні підтримали всього 39 %.

«Навряд чи в нашій країні залишилося багато людей, які ще не визначилися, за кого голосувати. Але якщо такі були, то після цього туру дебатів вони, найімовірніше, голосуватимуть за Обаму», – зазначив американський глядач.

Третій тур дебатів, присвячений зовнішній політиці, відбудеться 22 жовтня у Флориді.

Отже, за результатами других теледебатів між кандидатами в президенти, перемогу в президентських виборах у США може одержати діючий президент Б. Обама. У перших теледебатах між кандидатами в президенти, опитуваннях експертів та громадської думки, переміг М. Ромні. Якщо в третіх теледебатах Б. Обама зможе так само як і в других – більш активно й переконливо аргументувати з М. Ромні, то, можливо, американці нададуть перевагу Б. Обамі. Про можливу перемогу на виборах діючого президента свідчать також результати попереднього голосування.

11 жовтня відбулися також теледебати між діючим віце-президентом США Д. Байденом і кандидатом у віце-президенти від республіканців П. Райаном, які, за висловом американських ЗМІ, ще більше роздмухали передвиборне «багаття» в США, зазначає BBC Ukrainian.

По тому, як рейтинг кандидата в президенти від республіканців М. Ромні після дебатів з Б. Обамою дещо зріс, оглядачі наголошували, що демократу Д. Байдену потрібно буде провести цю зустріч «на відмінно».

Порушуючи питання як внутрішньої, так і зовнішньої політики, Д. Байден і П. Райан виявилися непримиримими опонентами. При цьому демократ відверто насміхався над позицією республіканця, що багато оглядачів назвали неприпустимим.

Значна частина дебатів була присвячена питанням зовнішньої політики. Говорячи про Афганістан, Д. Байден наголосив, що США виведуть війська з цієї

країни у 2014 р. без жодних передумов, передавши владу афганському народу. Він твердить, що США вже досягли поставленої мети і не хочуть більше втрачати життя американських солдатів. «Найменше, що потрібно зараз США, це затяжна війна на Близькому Сході», – сказав Д. Байден.

За словами П. Райана, республіканці не проти оголошеної дати виведення військ, але проти того, «щоб терористи відмітили в календарі 2014 р. і точно знали, що ми підемо».

Висуванець республіканців наголосив, що у 2014 р. США мають оцінити ситуацію і лише тоді ухвалити остаточне рішення.

П. Райан гостро розкритикував політику Б. Обама на Близькому Сході, заявивши що нинішня адміністрація демонструє світові імідж слабких Сполучених Штатів.

Він також сказав, що зволікання Білого дому із застосуванням санкцій проти Ірану надає Тегерану час для розбудови ядерної зброї.

За словами Д. Байдена, наразі немає доказів, що Іран розробляє ядерну зброю. «А хто б підтримав нас із санкціями? Ви думаєте, Росія чи Китай – наші союзники – підтримали б нас? Ви що, хочете війни?» – запитав опонента діючий віце-президент.

П. Райан також заявив, що «перевантаження» з Росією, запроваджене Білим домом, не працює, що особливо видно в сирійському питанні.

Він мав на увазі неодноразове блокування Росією резолюцій Ради Безпеки ООН, які передбачали введення проти Сирії цивільних санкцій.

Утім, віце-президент Д. Байден стверджує, що в Росії інші інтереси в Сирії, і «ми нічого не можемо з цим зробити».

Ліберальні телеканали заявили, що під час теледебатів Д. Байден був набагато професійнішим з питань зовнішньої політики. Натомість консервативні медіа підкреслили більшу впевненість П. Райана з внутрішніх питань та обурилися насмішками над ним, назвавши їх «відвертим глузуванням» з боку діючого віце-президента.

За оцінками американських коментаторів, рахунок між Д. Байденом і П. Райаном після теледебатів – 1:1. Утім, їхня дискусія мало позначатся на рішеннях виборців, і слід чекати чергових теледебатів між Б. Обамою і М. Ромні.

На попередньому голосуванні на виборах президента США лідирує діючий глава держави Б. Обама, набравши 59 % голосів респондентів.

При цьому кандидат від Республіканської партії М. Ромні набрав 31 % голосів. Про такі дані опитування Reuters/Ipsos повідомляє BFM.ru.

Професор університету Джорджа Мейсона М. Макдональд зазначив, що поки складно сказати, як вплинуть результати попереднього голосування на загальні вибори, які відбудуться 6 листопада.

За даними виборчого штабу Обама, під час попереднього голосування президент лідирує в Айові та Огайо. У штабі Ромні повідомляють про лідерство республіканця у Флориді, Колорадо, Неваді, Північній Кароліні і Нью-Гемпширі.

Отже, за результатами перших теледебатів між кандидатами в президенти, опитування експертів та громадської думки, перемогу в президентських виборах у США може одержати М. Ромні. Однак, якщо у двох наступних теледебатах Б. Обама зможе більш активно й переконливо аргументувати з М. Ромні, то, можливо, американці нададуть перевагу Б. Обамі. Про можливу перемогу на виборах діючого президента свідчать також результати попереднього голосування.

*Н. Половинчак, влас. кор. НЮБ*

### **Пропозиції щодо реформування системи правосуддя передано до Конституційної Асамблеї**

В Адміністрації Президента підготовлено зміни до Конституції (ст. 131), які передбачають новий порядок формування Вищої ради юстиції (ВРЮ). Подробиці відносно пропозицій В. Януковича повідомив 4 жовтня на Першому судовому форумі керівник Головного управління з питань судоустрою АП А. Портнов.

Серед нововведень, озвучених представником Адміністрації Президента, – повне «усунення парламенту й інших політичних органів від процесу призначення або обрання суддів на посаді». Зі складу ВРЮ будуть виключені представники органів виконавчої влади, зменшиться вплив і повноваження прокурорів.

Лише на останньому етапі призначення суддів, який, за словами А. Портнова, «має виключно церемоніальний характер», підключається Президент, що підписує відповідний акт. Таким чином, стверджують ініціатори вказаних змін, будуть враховані останні рекомендації Венеціанській комісії і Ради Європи, які, дійсно, у висновках, присвячених питанням судоустрою і статусу суддів, неодноразово підкреслювали необхідність чітко визначити, що роль Президента України в цьому процесі є суто формальною і стосується лише офіційного призначення судді на посаду.

Нагадаємо, згідно з чинними правилами, на перші п'ять років служби суддів призначає Президент; Верховна Рада безстроково призначає суддів загальної юрисдикції, крім того, парламент призначає частину членів Конституційного Суду. Нові ж правила передбачають відміну першого призначення суддів на п'ять років. Їх, за словами А. Портнова, пропонується призначати відразу безстроково. За новою процедурою відповідне рішення прийматиме Вища кваліфікаційна комісія через тестування та виходячи з конкурсних принципів.

Формальну роль на Банковій вирішили відвести не лише Президентові, а й парламенту. Новими правилами також пропонується усунути ВР від процесу можливого залучення судді до кримінальної відповідальності і передати ці повноваження дисциплінарно-кваліфікаційним органам: Вищій кваліфікаційній комісії і Вищій раді юстиції.

У випадку реалізації ініціатив Президента можливі також ряд інших змін, зокрема підвищення віку, з якого судді можуть призначатися на посаду – з 25 до 30 років, а граничного віку перебування суддів на посаді – з 65 до 70 років.

Адміністрація Президента також запропонувала зміни в порядок формування Вищої ради юстиції. Згідно із запропонованими змінами, більшість у ВРЮ – 14 із 20 осіб – буде представляти суддівський корпус. Зокрема, 11 членів будуть обиратися з'їздом суддів, ще три – голови Верховного і Конституційного судів, а також глава Ради суддів – будуть входити до складу ВРЮ за посадою. Крім того, у раді буде присутній лише один представник органів прокуратури – Генеральний прокурор.

Крім того, документ передбачає введення у ВРЮ уповноваженого Верховної Ради з прав людини. При цьому з її складу буде виведено міністра юстиції. Ще по двоє членів ради будуть призначати з'їзд представників вищих юридичних навчальних закладів та наукових установ і з'їзд адвокатів.

Вказані зміни не повинні були стати сюрпризом ні для членів Конституційної Асамблеї (КА), ні для експертів, оскільки більшість озвучених А. Портновим новацій були ініційовані ще у квітні, коли до парламенту був внесений законопроект № 10425, що передбачає саме ті гарантії незалежності суддів. Крок із внесенням президентських новацій у Конституційну Асамблею – цілком логічний: враховуючи той факт, що повноваження Президента України, Верховної Ради України про призначення, обрання суддів передбачені Конституцією України, повністю виключити їх участь у процесі, не вносячи правки до Основного закону України, неможливо. Отже, тепер це питання доведеться обговорювати вже не парламентарям, а членам Конституційної Асамблеї.

Реакція на такі нововведення в експертному середовищі неоднозначна. Вони, як правило, вказують на дві взаємовиключні тенденції: з одного боку – це шлях до більшої незалежності суддівського корпусу від політичних рішень, а з іншого – з урахуванням корупційної складової, черговий крок до капсулізації судової гілки влади.

Протягом останніх двох років – з 2010-го, коли Верховною Радою було ухвалено Закон України «Про судоустрій і статус суддів» – експерти регулярно констатують закритість роботи судової системи. По суті, зазначають вони, повністю виправдалися прогнози Венеціанської комісії: значно зросла залежність судової системи від виконавчої гілки влади, а також ніяк не змінилася ситуація з корупцією. Це стосується, зокрема, зміни системи добору суддів, яка, за словами самих суддів, виявилася повністю непрозорою. Хоча сьогодні для того, щоб стати представником Феміди, потрібно пройти незалежне тестування, експерти відзначають випадки, коли відразу кілька суддів з невисоким результатом спочатку були направлені в провінційні суди, а вже через рік їх перевели в Київ. Без будь-яких нових конкурсів.

Також у жовтні минулого року парламент вніс зміни до Закону України «Про доступ до судових рішень», згідно з якими до Єдиного державного реєстру

судових рішень включаються не всі рішення, зокрема закритими стали постанови щодо більшості справ про адміністративні правопорушення. У квітні цього року Верховна Рада скасувала вимоги щодо оприлюднення декларації про доходи та видатки суддів і членів їхніх сімей на офіційному сайті судової влади України.

Багато хто з експертів сумніваються, що у випадку внесення змін до Основного закону вказані проблеми будуть вирішені, навпаки, упевнені скептики: для суддів будуть чітко прописані правила внутрішнього кастового режиму – «як, кому і скільки нести, щоб твоє суддівство дійсно стало довічним». Іншими словами, наголошують опоненти, корупція із судів нікуди не дінеться, вона просто виявиться чіткіше орієнтованою на виконавчу владу, якщо буде «прибрано контролера в особі законодавців».

Прибічники такої точки зору наголошують на тому, що народні обранці є хоча б якоюсь сполучною ланкою між суспільством і Фемідою. До них громадянам набагато простіше достукатися, ніж до Вищої ради юстиції. Отримуючи сотні звернень від співвітчизників із приводу несправедливості суддівських рішень, депутати часто ініціюють розгляд питання про відповідність посаді такими суддями. І якщо це і не закінчується відставкою, то хоча б якісь стримуючі фактори, особливо враховуючи наявність досить представницької парламентської опозиції, для суддів залишаються.

Народний депутат, *член парламентського Комітету з питань правової політики Р. Зварич*, вбачає в таких ініціативах значний негатив для демократичних процесів в Україні. «Верховна Рада фактично дуже мало мала впливу на процес призначення суддів. Але що стосується пропозиції позбавити парламент права притягати суддів до відповідальності, то це більш небезпечно, оскільки суперечить принципу стримування та противаг між різними гілками влади», – зазначив він.

Водночас *керівник Центру політико-правових реформ І. Коліушко* вважає, що без реформи органів суддівського самоврядування усунення парламенту від призначення суддів не призведе до ліквідації політичного впливу на судочинство. «Всі рекомендації ПАРЄ й Венеціанської комісії спрямовані на те, щоб зменшити вплив політичних чинників на призначення суддів. З іншого боку, ми знаємо, як проходять вибори в середовищі суддів. Якщо так само проходять вибори до Вищої ради юстиції, то це взагалі перетворить ці органи в повністю ручні, контрольовані людьми з найближчого оточення Президента», – зазначає експерт.

Також І. Коліушко, який був народним депутатом двох скликань, вважає, що парламентарі не захочуть втратити впливу на формування суддівського корпусу. За його словами, «для багатьох депутатів на сьогодні це дуже важливе повноваження, яке створює таку ситуацію, що судді не хочуть сваритися з депутатами».

У профільному ж парламентському комітеті запропоновані зміни, навпаки, вважають доцільними. «Згідно з чинною Конституцією, склад Вищої ради юстиції формують три гілки влади, і очевидно, що суддів там замало. Тому

європейська спільнота рекомендує нам реорганізувати порядок формування ВРЮ», – вважає **В. Колесніченко** – голова підкомітету з питань звільнення суддів і реагування на порушення законодавства у сфері правосуддя. За його словами, реформування ради відбувається в рамках другого етапу судової реформи. «Верховна Рада і Президент будуть відсторонені від формування ВРЮ, ця функція перейде до з'їздів суддів і юридичної спільноти», – стверджує В. Колесніченко. Він вважає, що саме такий порядок формування ради дасть змогу ефективно здійснювати контроль над суддями. «Розподіл гілок влади – такою була вимога європейської спільноти. Інакше ми не отримаємо незалежного правосуддя», – упевнений депутат.

Заступник голови парламентського Комітету з питань правосуддя **депутат-регіонал В. Бондик** вважає, що подібним чином суддів вдасться забезпечити від політичних впливів. Чи захочуть депутати парламенту наступного скликання проголосувати за конституційні зміни, які позбавлять їх можливості впливати на формування суддівського корпусу? Однозначної відповіді на це запитання В. Бондик не має. Утім, він вважає, що сьогодні роль парламенту в цьому процесі церемоніальна.

Вища кваліфікаційна комісія суддів також підтримує ініціативу Президента В. Януковича про виключення Верховної Ради з процедури призначення суддів «Ми розуміємо і усвідомлюємо ту відповідальність, яка буде покладена на нас у разі внесення в Конституцію змін, ініційованих Президентом, і готові виконувати свої повноваження на високому професійному рівні», – заявив **голова Вищої кваліфікаційної комісії суддів І. Самсін**.

Виключення Верховної Ради із процедури призначення суддів може бути спробою зробити судову систему незалежною, вважає **політолог В. Цибулько**. За його словами, судова вертикаль мала би бути максимально незалежною від впливу адміністративних факторів. «Призначення суддів через Верховну Раду робить їх багаторічними заручниками депутатів. Таке голосування є депутатським бізнесом. Тарифи тут різні. П'ятдесят, сто тисяч доларів і вище. Залежно від того, яка категорія», – зазначив експерт. В. Цибулько зауважив, що Адміністрація Президента «втомилася від місії адвоката» судової системи. «З одного боку, Адміністрації було б вигідно впливати на пряму. Але найкраще – простимулювати судове самоврядування. Також такий крок збігається із питанням зближення з Євросоюзом. Там всі прекрасно розуміють, що в Україні найбільша проблема – не олігархи, а суди. В. Януковичу для проходження на наступний термін президентства треба оголосити всенародну боротьбу із судовою системою і олігархами. Тому зараз розпочато такий процес», – наголосив він.

Політолог вважає, що депутатам не сподобається така ініціатива Президента. «Верховна Рада репутаційно ослаблена. Тому депутатам немає ніякого сенсу бунтувати, щоб намертво закріпити за собою право призначати суддів. Вони

спробують організувати ситуативний спротив, але щось серйозне навряд чи зроблять», – додав В. Цибулько.

**Президент Інституту правової політики М. Оніщук** підтримує пропозицію щодо виведення зі складу ВРЮ представників політичних інститутів, зокрема Верховної Ради та Президента, а також збільшення відповідно представників суддівського корпусу, обраних безпосередньо суддями.

Проте, на думку експерта, недоцільним є введення до складу ВРЮ уповноваженого Верховної Ради з прав людини та виключення з числа членів вказаної інституції міністра юстиції, оскільки саме він забезпечує реалізацію в Україні правової політики.

Водночас, за словами М. Оніщука, на конституційному рівні необхідно врегулювати питання юрисдикції ВРЮ, оскільки вона, за чинною Конституцією, не має повноважень призначати суддів на адміністративні посади. «Ідеться також про доцільність збереження в тексті Основного закону, зокрема ст. 131, положень, що стосуються повноваження ВРЮ приймати рішення стосовно порушення прокурорами вимог щодо несумісності та розгляд скарг на рішення про притягнення останніх до дисциплінарної відповідальності. Вказані норми є непрацюючими і притаманні для правових систем, де прокурори входять до судової влади», – додав він.

При цьому президент Інституту правової політики М. Оніщук зауважив, що чинною Конституцією не вирішено питання щодо відповідальності суддів КСУ у випадку свідомого зловживання правом, що також може бути віднесено до компетенції ВРЮ.

Зі свого боку, **колишній член Вищої ради юстиції (2004–2010) С. Гавриш** вважає, що міняти порядок її формування – передчасно. «Рада Європи кілька разів вказувала Україні на необхідність збільшити у ВРЮ кількість представників суддівського корпусу. Але наскільки це правильно з погляду контролю діяльності судової влади і передусім розгляду питань, пов'язаних з діяльністю суддів з виконання присяги, я сьогодні сказати не можу», – заявив С. Гавриш. На його думку, зміни в Конституцію мають припускати системну реформу правоохоронної і судової системи, яка дасть можливість суддям залишатися незалежними де-факто.

У Конституційній Асамблеї наголосили, що до розгляду окремих ініціатив мають розробити концепцію конституційних змін. «Віз перед конем ставити не можна, – наголосив член КА, **суддя Конституційного Суду у відставці М. Козюбра**. – Навіть якщо законопроект схвалить Рада Європи, без системи вносити зміни не можна». Що стосується запропонованого порядку формування Вищої ради юстиції, то експерт назвав його «частково доцільним». «У тому, що до складу ВРЮ повинні входити переважно судді, немає жодних сумнівів», – пояснив М. Козюбра. Разом з тим він зазначив, що у світовій практиці до складу такого органу часто входять міністр юстиції та Генпрокурор. «Що стосується омбудсмена, то я таких прикладів не знаю, і навряд чи це доцільно: омбудсмен

повинен займатися своїми справами, яких у нього і так багато», – зазначив фахівець.

На ще один цікавий момент реформи звернув увагу **юрист О. Задорожній**. За його словами, у разі ухвалення заявлених А. Портновим змін до Конституції може створитися кадрова колізія. «Мене бентежить таке: будь-яка зміна Конституції щодо статусу осіб не має зворотної сили. І виходить, що у нас будуть довічні судді, призначені Верховною Радою, і у нас будуть якісь інші судді, які будуть призначені на інших підставах. Яким буде їхній статус?» – зазначив О. Задорожній.

Отже, нас, скоріше за все, чекає активне обговорення президентських ініціатив, у яких знайдуться і прибічники, і противники. Якими б не були їх результати – очевидне одне: реформування системи правосуддя в тому або іншому форматі необхідне, причому найближчим часом.

*Л. Присяжна, наук. співроб*

### ***І знову про медицину***

В Україні зі 100 тис. населення 135 людей помирає так і не дочекавшись швидкої допомоги. У Європі цей показник у 3–5 разів менший: 72 % європейців помирає вже в лікарні, а 28 % від несвоєчасного приїзду екстреної допомоги. В Україні все навпаки – 76 % помирає ще до приїзду в медичний заклад.

Нещодавно Президент України В. Янукович підписав Закон України № 5081-VI «Про екстрену медичну допомогу» (далі – Закон), згідно з яким кожен громадянин на території України має право на безоплатну, доступну, своєчасну та якісну екстрену медичну допомогу.

Систему екстреної меддопомоги, згідно з Законом, мають становити центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, станції екстреної (швидкої) медичної допомоги, бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги, відділення екстреної (невідкладної) медичної допомоги.

Важливо, що Законом передбачається обов'язок кожного, хто виявить людину в невідкладному стані, вжити заходів щодо забезпечення його екстреною меддопомогою (виклик допомоги по телефону, по можливості надання допомоги, у т. ч. шляхом транспортування до медзакладу). Встановлено, що для прийняття цих заходів можна, зокрема, звернутися на будь-яке підприємство, в установу чи організацію з проханням надати транспорт для перевезення такої людини в найближче місце надання екстреної (невідкладної) медичної допомоги або іншу установу охорони здоров'я. Підприємства, установи та організації, а також водії-приватники зобов'язані безкоштовно доставити таку особу до найближчої медустанови.

Законом також встановлено, що якщо під час перевезення бригадою екстреної (швидкої) допомоги у пацієнта виникають раптові ускладнення, які не можуть бути усунені медперсоналом цієї бригади, такий пацієнт доставляється до найближчого медзакладу незалежно від його форми власності. Відмова в наданні меддопомоги таким пацієнтам заборонена і тягне за собою відповідальність. Співробітники відділення екстреної (невідкладної) медичної допомоги зобов'язані надати екстрену медичну допомогу пацієнту з моменту його прибуття до відділення незалежно від того, супроводжує чи його бригада швидкої допомоги або інші особи. Відмова в прийнятті такого пацієнта або наданні йому допомоги також заборонена й тягне за собою відповідальність.

Важливо також знати, що на ряд осіб Законом покладено обов'язок надання домедичної допомоги, тобто невідкладних дій і заходів, спрямованих на порятунок і збереження життя людини в невідкладному стані та мінімізацію наслідків цього стану для його здоров'я. Така допомога надається на місці особами, які не мають медосвіти, але у зв'язку зі своїми службовими обов'язками володіють основними практичними навичками з порятунку й збереженню життя людини. Згідно зі ст. 12 Закону, домедичну допомогу особам, які перебувають у невідкладних станах, зобов'язані надавати рятувальники аварійно-рятувальних служб, пожежники, міліціонери, фармацевти, провідники залізничного транспорту, бортпровідники, інші особи, які у зв'язку зі своїми службовими обов'язками повинні володіти відповідними навичками.

Зазначимо, що приблизний перелік випадків виклику бригад швидкої допомоги, а також випадки, коли бригаду швидкої допомоги викликати не слід встановлено діючими сьогодні Правилами виклику бригад швидкої медичної допомоги (наказ МОЗ № 370 від 01.06.2009 р.).

Досить суттєвим є те, що Законом «Про екстрену медичну допомогу» прописана відповідальність за порушення його положень. Зокрема, згідно зі ст. 15, особи, винні в порушенні положень Закону, несуть дисциплінарну, адміністративну, кримінальну або цивільно-правову відповідальність за: 1) ненадання без поважних причин домедичної і медичної допомоги або необґрунтовану відмову у її наданні; 2) ненадання без поважних причин наявного транспорту для безкоштовної перевезення особи, яка перебуває у невідкладному стані, у медустанову; 3) несвоєчасне надання екстреної меддопомоги або створення перешкод для її надання; 4) необґрунтована відмова в передачі або прийнятті викликів екстреної меддопомоги.

Закон «Про екстрену медичну допомогу» № 5081-VI набирає чинності у 2013 р. За оцінками МОЗ, створення ефективної єдиної системи надання екстреної медичної допомоги забезпечить щорічне збереження життя понад 10 тис. осіб, здоров'я і працездатності – понад 200 тис. осіб, перешкодити інвалідності більше 30 тис. осіб.

Ще не набравши чинності Закон вже наразі має як прихильників, так і критиків. Так, заступник голови Харківської облдержадміністрації І. Шурма,

позитивно оцінюючи новий Закон, водночас відзначає, що «необхідно частіше оновлювати парк автомобілів швидкої допомоги. Але для переоснащення парку автомобілів необхідно працювати з державним бюджетом, тому що на регіональному рівні вирішити всі проблеми неможливо». Віце-губернатор вважає, що якісні зміни після впровадження Закону «Про екстрену медичну допомогу» стануть відчутні не відразу, а тільки через рік.

Проти нового Закону влітку виступали медики. На їхню думку, коли Закон набере чинності, карети швидкої зможуть виконувати лише одну функцію – довозити пацієнта до найближчої станції екстреної допомоги. А їх ще навіть не створили. Крім того, пацієнтові часто треба допомогти просто на місці.

«Ніякий швидкий доїзд не врятує – якщо людині тут, на місці, треба надати допомогу – терміново», – зазначив *голова незалежної профспілки працівників швидкої допомоги М. Іонов*.

Проти нового Закону виступають і комуністи. «Безумовно, система була застарілою, не мала сучасного обладнання і вимагала оновлення, але ж, вводячи екстрену допомогу, ніхто не пропонує вдосконалити існуючу базу, передбачається тільки зменшити фінансування і відповідальність держави за систему охорони здоров'я», – вважає *лідер КПУ П. Симоненко*. За його словами, цей Закон практично ліквідує «швидку допомогу» в Україні.

На переконання лідера КПУ, новий Закон порушує один з головних принципів Конституції, що гарантує кожному громадянину країни право на якісні та безкоштовні медичні послуги.

Про те, що існуюча система охорони здоров'я України давно вже є неефективною і потребує реформування – не секрет ні для кого.

Говорячи про загальний напрям цієї реформи, слід звернутися до «Основних концептуальних напрямів реформування системи охорони здоров'я», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів № 208 від 17.02.2010 р. Згідно з цим документом, уряд виділяє 12 основних напрямів, за якими необхідно реформувати систему охорони здоров'я. Серед них проведення структурної реорганізації галузі; надання платних медичних послуг у сфері охорони здоров'я; покращення стану забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення; удосконалення системи контролю за якістю надання медичної допомоги й станом проведення експертизи тимчасової та стійкої втрати працездатності та ін.

У зв'язку з цим, у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та м. Київ розпочали експеримент з реформування галузі охорони здоров'я, суть якого – чітке розмежування первинної, вторинної та третинної медичної допомоги при одночасному створенні єдиної системи, що дає змогу «синхронізувати» діяльність лікарів на всіх етапах надання медичної допомоги. На етапі надання первинної допомоги вводиться так звана сімейна медицина.

Експеримент триватиме до 2014 р. Але він наразі вже має і прихильників, і противників. Так, позитивною стороною сімейної медицини називають

можливість кожного вибрати собі постійного лікаря, що, звичайно, поліпшить якість надання первинної меддопомоги. Однак противники реформи говорять про те, що сімейний лікар повинен бути фахівцем високого класу, здатним діагностувати й лікувати великий спектр захворювань пацієнтів різного віку, від немовлят до старих людей. До того ж є підстави вважати, що всю систему охорони здоров'я чекає скорочення кількості медустанов (або чисельності їх штатних співробітників), а це точно не сприятиме поліпшенню якості медобслуговування. І все ж, якщо експеримент дасть позитивні результати, ця реформа чекає всю Україну.

Ще одним напрямом реформування охорони здоров'я є створення умов для розвитку страхової медицини.

13 серпня 2012 р. *нарден від ПР А. Яценко* зареєстрував у парламенті законопроект № 11077 «Про загальнообов'язкове державне медичне страхування» (далі – законопроект). За цим документом лєвова частка соціальних страхових гарантій громадян замінюється обов'язковим медичним страхуванням (ОМС). Вже наступного року підприємства можуть почати поголовно закуповувати поліси своїм співробітникам, відраховуючи платежі в профільні фонди, що, напевно, призведе до нового витка тінізації економіки, але не поліпшить якість медобслуговування громадян, пише «Ділова столиця».

Якщо ж документ буде все таки прийнятий, то в країні почнеться побудова трирівневої системи медичного страхування. До неї увійдуть обов'язкові солідарна й накопичувальна, а також добровільна системи медстрахування.

За задумом законодавців, впровадження в Україні обов'язкового медстрахування має підвищити якість роботи вітчизняних медустанов, обсяги фінансування яких повинні зрости. Однак питання контролю якості та експертизи роботи клінік залишилося за рамками закону, так що страховики побоюються, що додаткові кошти, які теоретично повинна отримати вітчизняна медицина, «розчиняться», не доходячи за призначенням.

«У законопроекті немає конкретного змісту самої програми ОМС. Через це неможливо зрозуміти систему управління фінансовими потоками. У підсумку для споживачів виникає додатковий ризик: вони не зможуть бути впевнені, що задекларований обсяг медичних послуг їм нададуть», – наголошує *заступник генерального директора СК «Нафтагазстрах» Н. Придачук*.

До того ж фінансисти не виключають, що після прийняття законопроекту українцям все одно доведеться доплачувати за медпослуги, які не покриваються страхуванням. «Безоплатне надання меддопомоги буде поширюватися тільки на затверджений мінімальний перелік послуг. Це означає, що надання інших послуг стане здійснюватися на платній основі», – допускає *начальник відділу андеррайтингу і методології Центру особистих видів страхування СК «Allianz Україна» Н. Алексєнко*.

Впровадження обов'язкового медстрахування в наступному році страховики вважають нездійсненим завданням. Щоб система була

ефективною, потрібно провести величезну попередню роботу: реорганізувати медустанови, розробити та затвердити стандарти медпослуг, створити єдиний перелік цін і тарифів, прописати відповідальність лікарів, права медичних працівників та пацієнтів і т. ін. За різними оцінками, на це знадобиться не менше двох років.

Звичайно, сфера охорони здоров'я потребує реформування. Головне, щоб всі гравці на цьому полі пам'ятали: «В какой бы дом я ни вошел, я войду туда для пользы больного, будучи далек от всего намеренного, несправедного и пагубного...» (Гиппократ. Избранные книги. Т. 1, М. 1936, с. 87-88.).

*Т. Горенко, старш. наук. співроб., канд. екон. наук*

### **Альтернативна медицина – зарубіжний досвід**

Витрати на охорону здоров'я в Україні нижчі, ніж практично у всіх країн сусідів. Відбувається це через те, що в нашій країні найнижчий (за винятком Молдови) рівень ВВП на душу населення. У результаті на медичне обслуговування одного жителя України витрачається коштів у чотири рази менше, ніж у середньому у світі, і в 13 разів менше, ніж у середньому по Європі.

У цьому контексті не втрачає актуальності дискусія щодо існування альтернативної медицини. У сучасному існують такі моделі організації охорони здоров'я як національно-державна система – заснована на принципі прямого державного фінансування медичних закладів та гарантує безкоштовну медичну допомогу; система обов'язкового медичного страхування, яка забезпечує фінансування обсягу медичних послуг на рівні соціальних гарантій держави, а розмір страхового внеску не пов'язаний з обсягом медичної допомоги і станом здоров'я застрахованого; приватне медичне страхування – яке є додатковим і охоплює види медичного обслуговування, що залишилися поза полем зору системи обов'язкового медичного страхування, а розмір страхового внеску – пропорційний страховому ризику; приватна медицина – фінансування приватнопрактикуючих лікарів, клінік і лікарень, що перебувають в індивідуальній власності, здійснюється за рахунок платного медичного обслуговування пацієнтів.

Треба зазначити, що жодна з моделей охорони здоров'я ніде у світі не зустрічається в чистому вигляді. Державна охорона здоров'я передбачає однакові медичні послуги для всіх соціальних груп.

Але для того, щоб задовольнити запити всіх верств суспільства, необхідно забезпечити достатньо високий рівень сервісу. Натомість різний достаток і соціальний рівень припускають різні вимоги.

Державна медицина, як і будь-яка інша, однією рукою дає, іншою «урізає». Уряд вміє рахувати гроші і не хоче витратити більше ніж необхідно. Схеми і

протоколи діагностики й лікування, які застосовуються при певних захворюваннях у Великобританії і США, значно відрізняються. Наприклад, в Англії протоколи мають більш обмежений вигляд.

Альтернативою державній медицині є добровільне чи обов'язкове медичне страхування й платна медицина. Для найчисленнішого середнього класу особливо актуально добровільне медичне страхування, незважаючи на те що частину коштів вносять самі застраховані. Ці витрати вони готові нести в обмін на більш високу якість медичного обслуговування.

Страхові компанії, пропонуючи поліс добровільного медичного страхування, підтверджують його своєю відповідальністю за кожен страховий випадок, гарантуючи повноцінну діагностику і лікування і як наслідок коректний діагноз.

Громадяни, які стоять на верхньому щаблі соціальних сходів, воліють мати приватну медицину.

Співіснування різних форм медичної допомоги в суспільстві цілком природньо. У даному випадку мова не йде про конкуренцію як таку. Якщо говорити про державну медицину, то вона «опікується» всіма громадянами без винятку, медичний сервіс доступний всім.

Обов'язкове медичне страхування за рівнем та обсягом сервісу схоже з державною медициною, але несе нові зобов'язання, а значить, передбачає відповідальність перед клієнтом. Добровільне медичне страхування суворо контролює рівень допомоги, що надається, доповнюючи її більш якісним сервісом. Приватна медицина прагне поєднати високий професіоналізм і максимальний комфорт.

Ще один аспект медичного сервісу, який випадає з поля зору пацієнта, але є вкрай важливим для лікаря: кожна форма медичного обслуговування передбачає різну оплату праці медичного персоналу. Найнижча оцінка праці лікаря і медсестри в системі державної медицини. Далі слідує обов'язкове медичне страхування, добровільне; високу заробітну плату пропонує приватна медицина. Відповідно до зарплати підвищується зацікавленість лікаря і віддача від його роботи. Враховуючи ці чинники, можна стверджувати, що будь-яка медицина хороша, якщо не культивувати і не монополізувати тільки одну її форму.

Двадцяте століття є точкою відліку для обов'язкового медичного страхування і національної системи охорони здоров'я в країнах Європи. На початку ХХ ст. у багатьох європейських країнах був прийнятий закон про обов'язкове медичне страхування, який скріпив відносини працівників і роботодавців, держави та її громадян.

Згідно з цим законом, внески за надання медичних послуг частково оплачували робітники і підприємці (від 25 до 40 %). Держава також вносила свою лепту в систему оплати наданої медичної допомоги. Надалі динаміка фінансування визначалася великою участю держави та її посиленням контролем даної сфери. Прагнення до здійснення контролю втілювалося в створенні державної

(національної, бюджетної) медицини. У таких країнах, як Великобританія, Швеція, Данія, Ірландія тощо медичне страхування поступово трансформувалося в державну медицину. У Німеччині, Франції, Австрії, Швейцарії тощо більшою мірою розвивається страхова медицина.

Зокрема, у Німеччині нині проводиться реформа охорони здоров'я. Її мета – скорочення державних витрат за рахунок підвищення конкуренції у сфері страхових послуг. Нововведення передбачається вводити поступово.

Державна система медичного страхування Німеччини завжди була відома як система, що забезпечує всім громадянам доступ до кваліфікованої і високоякісної медичної допомоги за ціною, що вважається соціально прийнятною. Однак постійне побоювання зростання вартості медичних послуг стало причиною того, що після 1977 р. був прийнятий цілий ряд заходів, спрямованих на стримування цін і які ставили перед собою завдання приведення зростання витрат на охорону здоров'я у відповідність із зростанням заробітної плати і виплат членам фонду тимчасової непрацездатності.

Основним принципом німецької системи медичного страхування є те, що уряд не бере на себе відповідальність за фінансування охорони здоров'я (за винятком деяких його сегментів), а лише створює умови для того, щоб необхідні фонди були створені працівниками та роботодавцями, а також здійснює нагляд над функціонуванням усієї системи медичного страхування.

У Німеччині діє децентралізована система медичного страхування. Останні реформи охорони здоров'я (1989 і 1993 р.) забезпечили лише короткочасне зниження витрат на охорону здоров'я, які за останні роки знову зросли. Стабільність рівня внесків» – це основне політичне завдання ініціаторів сучасної реформи охорони здоров'я. Реформа охорони здоров'я 1997 р., основні положення якої набрали сили з 1 липня 1997 р., припускала скорочення пакета вигод і збільшення виплат з боку пацієнтів.

У Німеччині діє одна з найбільш розвинутих систем соціального медичного страхування. Вона була введена у Європі в 1883 р. Бісмарком, і на сьогодні нею охоплено більш 90 % населення (8 % – охоплено приватним медичним страхуванням і за 2 % незаможних платить держава). Ця система забезпечує необхідну медичну допомогу у випадку захворювання для всіх застрахованих.

Фінансування здійснюється з трьох джерел: страхові внески підприємців – відрахування з доходів (податків); заробітки трудящих – відрахування з заробітної плати; кошти державного бюджету.

Система обов'язкового страхування здійснює свою діяльність через некомерційні страхові організації – лікарські каси. Це незалежні самокеровані організації, структура яких визначена законодавчо. Існує декілька видів кас: місцеві (переважно для непрацюючих, членів родин застрахованих), розташовані за місцем проживання, виробничі (за місцем роботи), морські, гірничі, сільськогосподарські та ерзац каси (головним чином для службовців). Контроль і керування за їхньою діяльністю здійснює урядове агентство.

З 2009 р. для всіх без винятку громадян Німеччини введений страховий обов'язок. Із січня 2009 р. приватні страховики зобов'язані пропонувати страхові поліси за так званим базовим тарифом. Він повинен містити у собі стандартний пакет послуг, які надають своїм клієнтам державні страхові компанії. Вартість базового поліса не може перевищувати вартість самого дорогого тарифу державних страхових кас. До 2009 р. Міністерство охорони здоров'я створить фонд, у якому будуть акумулюватися всі кошти на медичні витрати. Фонд буде фінансуватися за рахунок страхових внесків та податків. З коштів фонду страхові компанії будуть отримувати на кожного застрахованого фіксовану суму. На кожного хронічно хворого та інваліда буде виплачуватися надбавка.

Якщо витрати на одного хворого перевищать стандартну суму що виділяється фондом, страхова компанія може зажадати від застрахованої сплати додаткового внеску. Його розмір не повинен перевищувати 1 % річного доходу пацієнта. Правда, додатковий внесок величиною до 8 євро страховики вправі стягувати незалежно від величини доходу громадянина.

Страхові каси, у яких застраховано багато незаможних і хронічно хворих громадян, будуть отримувати додаткове фінансування за рахунок своїх більш заможних конкурентів. На вимогу ряду земельних урядів для перерозподілу коштів встановлено «больовий поріг»: з кас однієї землі до іншої може бути перекинуто не більше 100 млн євро на рік.

Оплата за вакцинацію, поїздки в санаторії, у тому числі дітей у супроводі батьків, та інших заходів з відновлення працездатності покладається на страхові компанії. Раніше страховики самі визначали список оплачуваних послуг у галузі профілактики і реабілітації. У свою чергу страхові компанії більше не зобов'язані повністю оплачувати витрати за усунення помилок, допущених при косметичних операціях.

Лікарні отримують право пропонувати обмежений спектр послуг амбулаторно. У першу чергу це торкнеться хронічних хворих. Таким чином, законодавець має намір добитися скорочення кількості стаціонарних хворих.

Натомість сучасна система охорони здоров'я у Франції є централізованою. Існує єдина страхова організація – Національна лікарняна каса з численними філіями, розгалуженими по всій країні. Філії не є конкурентами, а перебувають у підпорядкуванні Національної каси. Міністерство праці і соціального забезпечення контролює діяльність системи охорони здоров'я.

Обов'язковим медичним страхуванням у Франції охоплені 80 % громадян. Французи певну частину своєї заробітної плати відраховують на медичне страхування (вірніше, лише третя частина внеску покривається за рахунок громадян, дві третини – за рахунок роботодавців).

Медичне страхування у Франції існує не само по собі, а є частиною соціального страхування. Всі, хто працює, отримують соціальну страховку з обов'язковим її атрибутом – страховою карткою, яка забезпечує застрахованій особі і членам його сім'ї доступ до медичного сервісу без додаткової оплати.

Якщо в сім'ї працюють дві людини, то в кожного є своя страхова картка, на одну з яких записуються діти.

Медичне страхування покриває 100 % витрат на лікування, якщо стався нещасний випадок на роботі, а якщо причиною нездужання стала хвороба, то пацієнту буде компенсовано 75 % витрат. У разі необхідності стаціонарного лікування лікарняна каса сплатить 33 дні перебування в лікарні, решту днів пацієнт оплачує самостійно. Тривалість лікування більше двох місяців є приводом для госпіталізації в безкоштовну лікарню.

Якщо стан здоров'я пацієнта не поліпшується протягом трьох років, встановлюють інвалідність. У Франції передбачені дві групи інвалідності: перша, коли пацієнт не може сам себе обслужити, друга – інші стани у зв'язку з хворобою. Слід зазначити, що лікарняна каса оплачує 75 % вартості перебування в стаціонарі, решту суми вносить пацієнт. За таким принципом оплачуються візит лікаря, медикаменти, діагностичне обстеження.

Система компенсації виплат діє таким чином. Наприклад, при купівлі лікарського препарату в одних аптеках пацієнт оплачує його повну вартість. Протягом п'яти днів на рахунок застрахованої людини буде переведена сума в розмірі 75 % вартості препарату. В інших аптеках застрахований оплачує не повну вартість з подальшою компенсацією, а тільки «свої» 25 %. Потім лікарняна каса перераховує аптеці відсутню суму.

Дні відсутності на роботі, підтверджені лікарняним листком, оплачуються. У даному випадку не бухгалтерією за місцем роботи, а лікарняною касою. Саме лікарняна каса, а не роботодавець виплачує заробітну плату за весь період дії лікарняного листка.

У Франції в системі медичного страхування враховані деякі психологічні аспекти. Участь самого застрахованого в процесі відшкодування грошових коштів захищає від надмірного бажання полікуватися.

На сьогодні дедалі більше французьких роботодавців включають добровільне медичне страхування в соціальний пакет. Якщо роботодавець піклується про здоров'я своїх підлеглих, то статус компанії вважається дуже високим. Добровільне медичне страхування – це не тільки обслуговування в хороших клініках, але і вирішення проблеми грошових виплат за медичні послуги.

За наявності приватної страховки пацієнт вже нічого не платить. Частина вартості лікування або ліків оплачується за рахунок обов'язкового медичного страхування (75 %), решта (25 %) – за рахунок добровільного.

Поряд з гарною якістю обслуговування добровільне медичне страхування пропонує додаткові медичні послуги. Жодна лікарняна каса не відшкодує витрати на придбання контактних лінз або окулярів із пластиковими лінзами, а компенсує частину витрат на окуляри, але на найпростіші. Приватні ж страхові компанії можуть оплатити вартість лінз. Все залежить від плану страхування, якщо даний пункт включено у перелік медичних послуг.

В Австрії створено численні страхові компанії, що працюють в системі обов'язкового медичного страхування і обслуговуючі певні категорії громадян. Як і лікарняні каси, вони укладають договори з медичними установами і лікарями. Останнім часом з'явилася тенденція до створення страховими компаніями власних медичних центрів, що покращує контроль за якістю надання медичної допомоги.

Страхові компанії не покривають повністю витрати на медичне обслуговування. Близько 14 % вартості застраховані оплачують самостійно. Також пацієнти частково оплачують вартість ліків.

Власник страхового поліса має право вибрати лікаря, але тільки серед тих, хто працює за договором зі страховою компанією. Якщо пацієнт наполягає на лікуванні в «недоговірних» лікарів, то страховий поліс покриє тільки 80 % необхідної суми, та й то тільки в тому випадку, якщо методика лікування не виходить за рамки офіційної медицини. Нетрадиційні методи лікування виключені зі списку послуг страхової компанії.

У Швейцарії всі громадяни, що проживають в країні, повинні бути застраховані. Особливістю лікарняних кас Швейцарії є надання ними обох видів страхування – обов'язкового й добровільного. Таким чином, не треба шукати інші страхові компанії для «придбання» додаткових медичних послуг.

Ще одна відмінна риса системи медичного страхування у Швейцарії: громадяни вносять особистий внесок у лікарняну касу, яку обирають самі. Внески не залежать від доходу і різняться в тій чи іншій касі.

Лікарняні каси працюють з лікарями та клініками, які включені в так званий список договірних установ і фахівців. Можливість працювати із застрахованими надана кращим медичним клінікам, що гарантує високу якість обслуговування. Дана тенденція поширюється і на лікарські препарати. Лікарняна каса не оплатить вартість медикаментів, що не входять до «списку» лікарських препаратів. Обмеження гарантують високу ефективність і результативність терапії.

У Швейцарії обов'язкове медичне страхування включає і профілактичні заходи. Вакцинація проти грипу, медичний огляд один раз на рік – запобіжні заходи, спрямовані на запобігання захворюванню, його своєчасну діагностику.

Як і в інших європейських країнах, застрахований у Швейцарії оплачує частину суми за надане лікування, що становить 10 %.

Заслугове на увагу і система медичного страхування в Ізраїлі. Охорона здоров'я Ізраїлю – це висококваліфіковані лікарі, що використовують у своїй практиці останні досягнення медичної науки, а також сучасні медичні клініки, оснащені новітнім обладнанням. Кількість медичних працівників на одного жителя землі обітованої – найбільше у світі.

Статистика показує, що середня тривалість життя в Ізраїлі – одна з найвищих (жінок – 79,4 року, чоловіків – 75,5), дитяча смертність – одна з найнижчих у світі (6,8 на 1000 новонароджених).

Медицина Ізраїлю є квінтесенцією державної і соціальної медицини, а саме гарантією надання всім мешканцям медичної допомоги за допомогою лікарняних

кас. Страховий внесок справляється у вигляді податку на охорону здоров'я. В Ізраїлі діє «Закон про державне страхування здоров'я», основні положення якого: страхування здоров'я є обов'язковим для кожного громадянина; державна система медичного страхування гарантує надання медичної допомоги всім жителям країни.

В Ізраїлі існує чотири лікарняні каси, які надають стандартний набір медичних послуг. Кожен має право вибрати будь-яку касу.

Пацієнт в Ізраїлі активно бере участь у лікувальному процесі, володіє інформацією на всіх етапах лікування та діагностики. Існує «кошик здоров'я» – набір обов'язкових медичних послуг, запропонованих пацієнту при різних захворюваннях. Перелік послуг постійно оновлюється з урахуванням нових медичних технологій і сучасних лікарських препаратів. Якщо застрахований бажає отримати медичну послугу, яка не входить до цього списку, він оплачує її самостійно.

«Кошик здоров'я» містить консультацію терапевта і вузьких фахівців, діагностичні й лабораторні дослідження.

Для Ізраїлю характерна відсутність такого виду медичного сервісу, як виклик лікаря додому. Якщо пацієнт тяжко хворий і не може встати з ліжка, викликають швидку допомогу. Швидка допомога в Ізраїлі представлена службою «Амбуланс» (Ambulance). Застрахований пацієнт безкоштовно отримує першу невідкладну допомогу та лікарські препарати, а також проходить необхідне діагностичне дослідження. За свідченнями пацієнт може бути доставлений машиною швидкої допомоги до лікарні. Безкоштовне лікування в стаціонарі гарантовано, якщо застрахованого пацієнта направив на лікування відповідальний лікар або лікар швидкої допомоги.

Гострим для громадян Ізраїлю є питання оперативного лікування. Держава покриває велику частину витрат, але менша частина іноді виражається в значних сумах. Оперативне лікування в Ізраїлі дороге. Звичайно, мета виправдовує засоби, бо кваліфікація лікарів досить висока, обладнання і лікарські препарати – сучасні. Деякі операції для застраховано особи обходяться досить дорого.

Застраховані громадяни можуть придбати ліки зі значною знижкою за рецептом лікаря, а також ті, які включені до списку, затвердженого лікарняною касою.

За додаткову плату застрахований може отримати додаткове медичне обслуговування, а саме трансплантацію органів і тканин, операції і лікування за кордоном, нетрадиційне лікування, знижки на стоматологічне лікування та ін. Дітям в Ізраїлі надається безкоштовний медичний сервіс із перших хвилин життя. Їх спостерігають педіатри поліклінік або центрів для щеплень. Їм роблять всі щеплення, що входять у схему вакцинації для новонароджених, дітей дошкільного та шкільного віку, які затверджені Міністерством охорони здоров'я.

Східний феномен страхової медицини не обмежується Ізраїлем. Існує ще одна держава – «диво» медичного страхування на кордоні Схід-Захід – Японія. За

порівняно короткий період Японія досягла кращих у світі показників стану здоров'я. Середня тривалість життя чоловіків – 76,9 року, жінок – 82,9 року.

Медичні послуги в Японії представлені двома системами. Національна система страхування працює за територіальним принципом, гарантуючи медичну допомогу власникам дрібних підприємств і членам їхніх сімей, а також інвалідам та незаможним. Розмір страхового внеску невеликий, залежить від доходу і складу сім'ї. Держава фінансує майже половину внеску. Страхування здійснюють місцеві органи влади (селищні, сільські, міські). Страхування осіб найманої праці організовано за виробничим (професійним) принципом. Уряд бере на себе витрати зі страхування працівників дрібних і середніх підприємств, а також моряків.

Державні службовці та працівники великих підприємств страхуються за допомогою страхових товариств, поділених за професійною ознакою. Внески платять застраховані, роботодавці й держава. Розмір внеску визначається заробітком, але не перевищує встановленої межі. Діє децентралізована система охорони здоров'я, важливим принципом якої є те, що статус громадянина визначає його страховку, за винятком можливості вибору. Існує система страхування осіб у віці старіше за 70 років, яка фінансується за рахунок відрахувань страхових товариств.

У Японії медичне страхування не гарантує безкоштовний сервіс. Частина вартості послуг оплачує застрахований. Так, у національній системі страхування Японії застрахований оплачує 30 % вартості медичних послуг. У страхових товариствах і в системі державного страхування застрахований оплачує 10 % витрат на лікування, члени його сім'ї – 20 % за стаціонарне і 30 % – за амбулаторне лікування. Крім того, існує бальна система оплати медичних послуг, тобто кожна консультація, обстеження, оперативне лікування оцінюються в балах. Розцінки єдині для всіх медичних установ у всіх містах країни. Вартість хірургічної операції в Японії в три-чотири рази нижче, ніж у США.

Медичні установи виставляють рахунок за лікування не страховим товариствам або державним структурам, а фондам оплати медичних послуг. Ці фонди перевіряють адекватність суми і відповідність загальним стандартам лікування. Тільки після такої перевірки (іноді протягом двох місяців) рахунки підлягають оплаті. Страховка покриває велику частину вартості амбулаторних послуг, а також перебування в стаціонарі. Можливість вибору медичного закладу не обмежена. Вартість медикаментів застраховані оплачують самі за ціною, встановленою державою, без аптечних надбавок. Отже, загалом система медичного страхування за кордоном є досить дієвою для громадян, які у зв'язку з цим не шукають можливості скористатися будь-якими пільгами, щоб зекономити на придбанні ліків чи оплаті послуг лікарів.

## Володарі часу

*«Той, хто сміє змарнувати одну годину часу,  
не зрозумів цінності життя.»  
(Чарльз Дарвін)*

Як відомо, у лютому 2012 р. у Верховній Раді було зареєстровано законопроект № 10125 «Про порядок обчислення часу на території України», згідно з яким в Україні має бути введено другий часовий пояс (за київським часом), оскільки більша частина території країни розміщена саме в цьому поясі. Законопроектом передбачається восени 2012 р. в Україні перейти на зимовий час, тобто стрілки годинника переведуть на годину назад, а навесні переводити годинникову стрілку вже ніхто не буде. Таким чином, Україна має залишитися жити в зимовому часі. Автори законопроекту вважають, що саме перехід на вказаний час зможе забезпечити поліпшення стану здоров'я громадян, а також сприятиме підвищенню працездатності населення України.

Ініціатива Кабміну далеко не перша в питанні «переведення стрілок». Нагадаємо, в Україні вже намагалися скасувати переведення годинників, проте ця спроба виявилась марною, і «переведення стрілок» усе ж здійснили. Тоді, 20 вересня 2011 р., Верховна Рада України ухвалила постанову «Про зміну порядку обчислення часу на території України» (за це рішення проголосували 266 народних депутатів), якою передбачалося відмовитися від переведення годинників на зимовий час. Таким чином було б скасовано щорічне переведення годинників на зимовий та літній час. Проте прийнятий проект постанови викликав бурхливу реакцію в суспільстві: проти скасування зимового часу висловлювалися експерти і населення, і, після багатьох звернень науковців та обурених громадян, ВР скасувала Постанову «Про зміну порядку обчислення часу на території України», і в країні було збережено перехід на зимовий час переводом стрілки на годину назад. Віце-прем'єр-міністр, міністр інфраструктури Б. Колесніков висловив думку, що Україна повинна перебувати в третьому часовому поясі, «щоб росіянам було зручно до нас їздити».

На початку цього року Кабінет Міністрів України знову запропонував українському парламенту розглянути можливість скасування переходу, але вже на літній час. Проте зміни запропоновано ввести тільки з 2013 р. у зв'язку з футбольним чемпіонатом Євро-2012. Щоб не створювати незручностей гостям країни, протягом 2012 р. вирішено було залишити нинішній порядок обчислення часу в Україні. На думку українського Прем'єр-міністра М. Азарова, у країні повинен діяти такий часовий пояс, який буде найзручнішим для більшої частини території України.

Перехід на зимовий час і назад регулярно здійснювався в СРСР і Росії з 1981 р. Більшість країн Європи роблять це й сьогодні. Проте деякі держави вирішили, що це

не зовсім правильно. Так, у червні 2011 р. тодішній Президент Росії Д. Медведєв підписав указ про скасування зимового часу, чим здобув собі прізвисько «Володар часу». Пізніше, у вересні минулого року, після відмови Російської Федерації від практики переходу на зимовий час і фіксації поясів від UTC +4 до UTC +12, Білорусь також наслідувала приклад росіян щодо «комбінацій з годинником».

За роки незалежності в Україні багаторазово задавалися питанням про доцільність переведення стрілок. Актуальною ця тема стає і сьогодні, напередодні чергового сезонного переведення, і про це знову точаться розмови. Перехід на літньо-зимовий час досить обговорювана в Україні тема, з приводу якої можна почути цілий ряд думок різних аналітиків, експертів, політиків.

Автор законопроекту про скасування переходу із зимового на літній час «регіонал» В. Колесніченко, агітуючи за своє дітище, говорить, що стрес від часового зсуву організм долає кілька тижнів, і деяка економія на освітленні не варта шкоди, що завдається здоров'ю.

Проте вченими ще повністю не доведено, що біоритми людини в разі переходу на інший час серйозно порушуються. Так, головний санітарний лікар Росії Г. Онищенко запевняє, що істотної шкоди організму переведення годинників не завдає. «У зоні ризику лише літні люди, у яких запас адаптаційних сил на межі», – підкреслив він.

Та не всі фахівці згодні з думкою, що «тимчасові стрибки» практично безпечні, адже внутрішній біологічний годинник людини – дуже складний механізм, і за таких перепадів у часі його робота зазвичай порушується, що негативно відбивається на здоров'ї. Зміщується буквально все – від режиму сну і харчування до гормональних циклів. Найважче це переносять діти, інваліди та люди із серцевою недостатністю – вони приходять до тями не менше двох тижнів. Учені пояснюють це тим, що біологічний ритм людини не може швидко синхронізуватися з переведенням годинника. У деяких людей можуть навіть виникнути не тільки проблеми з фізичним здоров'ям, але й серйозні психічні розлади. Британські дослідники встановили: близько 15 % населення країн, де переводиться час, сприймають це досить важко.

Старший науковий співробітник Інституту стратегічних досліджень МОЗ України Л. Карамзіна та старший науковий співробітник Інституту медицини праці Н. Бобко впевнені: переведення часу – один із чинників погіршення самопочуття людини. Десинхроноз біологічних ритмів організму, який відбувається при такому, здавалося б, незначному зсуві, нагадує какофонію оркестра, що грає без диригента. Якщо здоровій дорослій людині достатньо скоригувати режим вихідного дня в ніч переведення годинників, то хворим людям, особам похилого віку та дітям підлаштуватися під вимушені обставини набагато важче.

Українські гідрометеорологи, як і медики, вважають за доцільне підтримати ініціативу встановлення в Україні другого часового поясу. З точки зору метеорологів, зручно користуватися саме зимовим часом протягом усього року.

Понад 90 % території України розміщено в другому часовому поясі, лише частина західних областей припадає на перший і частина східних – на третій пояс. Для цих регіонів експерти пропонують ввести окремі графіки роботи. «Зимовий час – це поняття умовне, оскільки це справжній час, природний час, істинний час для території України, – говорить керівник українського гідрометцентру М. Кульбіда. – Спостереження, які проводять за погодою, за станом річок, водосховищ, скоординовані за міжнародним часом. І тому зрозуміло, що одна “зайва” година, яку додають при переході на літній час, додає нам клопоту, заважає роботі українських синоптиків, адже саме ця година зумовлює певне запізнення з аналізом гідрометеорологічної ситуації в Україні». – зазначив головний гідрометеоролог країни.

Серед тих, хто постійно стикається зі змінами часового поясу, – моряки. Вони в повному обсязі відчують на собі наслідки таких змін. «Звичайно, для організму це своєрідний стрес, – розповідає моряк далекого плавання Ю. Чернов, – порушуються ритми. Це позначається на якості сну. Безсоння – найпомітніший наслідок зміни часових поясів. Звичайно, з часом організм дещо звикає до постійної зміни часу, але все одно це дуже незручно». Це ж стосується стюардес, провідників поїздів і представників інших схожих професій. За статистикою, саме в першу добу після переведення годинників частішають аварії на дорогах, а аварійність і травматизм у ранкову зміну в шахтарів, за деякими даними, підвищуються до 30 %.

Різниця в часі з Росією та Білоруссю додала роботи й працівникам української залізниці. Наразі залізничники займаються розробкою нового графіку руху пасажирських поїздів далекого та міжнародного сполучення.

І хоча зимовий час є «астрономічним», проте літній час вводиться в багатьох країнах для економії електроенергії на освітлення. Терміни дії літнього часу вводяться відповідно до рекомендацій Європейської економічної комісії ООН для гармонізації міжнародних інформаційних систем. За підрахунками економістів, сума економії на більш пізньому вмиканні електроенергії в Україні дорівнює 225–300 млн грн.

Проте деякі фахівці вважають, що переведення стрілок ніяк не впливає на економію світла у Українській державі. Як зазначив у коментарі зав. кафедри географії України Київського національного університету імені Тараса Шевченка О. Дмитрук, значна частина енергетичного ринку більше не є державною власністю: «Тому економія, наскільки я розумію, відбувається не на користь держави. А те, що переведення стрілок спричиняє негативний ефект на людей у цій країні, медиками доведено давно», – зауважив науковець, на думку якого з точки зору науки розумним було б залишити в Україні поясний, тобто зимовий час.

Саме на однозначній шкоді для здоров'я та самопочуття населення наполягають лікарі, поки економісти намагаються обрахувати грошову користь.

Біолог Є. Дикий розповів, що організм людини перелаштовується на новий лад упродовж трьох тижнів, постійно переживаючи стрес. «Переведення годинника в будь-який бік, дійсно, збиває біоритми людини, налаштовані на так званий циркадний, тобто добовий ритм. Організму не поясниш, що так вигідно економічно. У першу чергу страждають дві системи – серцево-судинна та нервова. У перші кілька днів після переведення годинників кількість викликів “швидкої” збільшується на 12 %, різко (в деяких країнах – на 75 %) зростає смертність від інфарктів і інсультів» – зазначив учений.

Особливо небезпечним, за його словами, цей стрес може виявитися для людей з нестійкою вразливою психікою – після переведення стрілок приблизно в 1,5 рази зростає статистика суїцидів.

«Ми є часткою природи, і природа живе в ритмах, а ці ритми задає світ. Це – сонце, земля, день, ніч. І ми живемо, як і абсолютно всі живі істоти на землі, у цих ритмах. І тому, коли ми штучно порушуємо ритми, ми штучно викликаємо в людини проблеми. Причому серйозні проблеми, пов’язані саме із здоров’ям», – такої думки дотримується професор Г. Косинський з Інституту екології та медицини.

Категоричним противником скасування «зимового» часу є міністр внутрішніх справ В. Балоба. У своїх коментарях він навіть погрожує, що піде до суду, щоб відстояти свою позицію. «Скасувати зимовий час – це, по суті, скасувати закони природи і знехтувати наукою, а значить піти проти здорового глузду. Не можна легким жестом руки парламентарів відмовити своїм співгромадянам у праві жити за природним розкладом і примусити додержуватися штучних правил», – обурюється В. Балоба.

У цьому питанні його однодумцем є спікер парламенту В. Литвин, який теж вважає, що залишити потрібно саме зимовий час, а «весною залишати стрілки в спокої».

Уперше годинникову стрілку перевели ще в 1908 р. у Великобританії. Перехід на сезонний час здійснюється нині в 110 країнах. Літній час використовують близько 80 країн світу. Двічі на рік стрілки годинника переводять у більшості країн Європи і Північної Америки (крім Ісландії, Росії та Білорусі). А ось в Азії стрілки годинників не переводять і живуть за єдиним часом. Від цієї практики повністю відмовилися в Індії, Китаї, Японії, Сінгапурі, а також у Казахстані та Киргистані. У США рекомендовано переводити час, проте в деяких штатах цього не роблять.

У будь-якому разі, без відповідного рішення парламенту тут ніяк не обійтися. За результатами дослідження науково-експертного управління Верховної Ради, законопроект № 10125 передбачає регулювання не тільки питання обчислення часу на території України, а й деяких інших питань, уже врегульованих чинними законодавчими актами.

«Даний законопроект доцільно було б обмежити установкою тільки порядку обчислення часу і поширення інформації про точний час на території України,

тому доцільно його доопрацювати», – ідеться у висновку експертів управління після розгляду документа в першому читанні, оприлюдненому на парламентському сайті.

Як бачимо, парламент поки що не поспішає скасовувати переведення годинників із зимового на літній час і навпаки, принаймні цього року. «До виборів це питання порушувати не доцільно, – заявив «регіонал» М. Чечетов на засіданні Верховної Ради, бо провладну більшість можуть звинуватити у підігруванні Росії». Віце-спікер Верховної Ради М. Томенко теж вважає, що парламенту не слід поспішати з ухваленням рішення щодо скасування переходу держави на зимовий та літній час. «Тут не треба орієнтуватися на російського президента, а треба орієнтуватися на реальну ситуацію. – сказав він. – Уся Європа живе в такому режимі, як ми сьогодні живемо, і, попри всі мінуси, я не думаю, що треба поспішати з цим питанням тільки тому, що Росія закликала всі братські країни разом змінити процедуру переходу на літній час», – додав М. Томенко.

З ним погоджується нардеп В. Яворівський, який у розмові з кореспондентом «Громадської Думки» висловив своє бачення щодо переведення годинників на зимово-літній час: «Законопроект Надосі про зміну порядку обчислення часу – з “російським присмаком”. Це вже не вперше, коли “сумнівні” ідеї Росії відгукуються в деяких українських законопроектах і знаходять своїх прихильників серед парламентаріїв. На моє особисте переконання, українці повинні жити за загальноєвропейським часом, нам треба бути синхронними з Європою – Україна ж іде у Євросоюз. І якщо Європа в останній тиждень березня поки що переводить стрілки годинника, то й Україні слід це робити. Крім того, тут є й певна економічна вигода. Тому рішення щодо “комбінацій з часом” повинно бути виваженим, з урахуванням усіх можливих наслідків».

Однак, як бачимо, поки що далі розмов чиновники і політики не заходять. А враховуючи те, що в жовтні відбудуться парламентські вибори, тим більше не можна передбачити, куди повернуться стрілки на «політичних годинниках» після них.

Політичну гру в питанні переведення стрілок напередодні виборів у Верховну Раду бачить й экс-міністр економіки, президент Центру ринкових реформ В. Лановий. «Починається гра “в дурника”: підкидають тему, а потім навколо неї розкочують дискусії і суперечки. Наприклад, говорять, що якщо ми будемо в одному часовому поясі з Росією – це одне, якщо з Європою – це інше. Ніхто в Україні при цьому не цікавиться, як це пов’язано з біоритмами, рухом транспорту та іншими обставинами, які ускладнюються в контексті зміни часу», – вважає експерт.

Однак як би там не було, а в ніч на 28 жовтня 2012 р., саме в день парламентських виборів в Україні, знову треба буде перевести стрілки годинників на годину назад. Не виключено, що через відсутність єдиної позиції з цього приводу у представників влади епопея з остаточним вибором часу триватиме й надалі. Тому залишається лише гадати: чи забажає новий український парламент

статі «володарем часу» і чи буде Україна переходити на літній час у наступному році? Наразі це питання так і зависло в повітрі.

*Е. Войцеховская, мл. науч. сотр.*

## **Реформа БТИ**

В Украине с 1 января 2013 г. вступает в силу закон, которым предусматривается ограничение функций Бюро технической инвентаризации (БТИ) на оказание услуг по проведению технической инвентаризации объектов недвижимого имущества. Большую часть функций бюро заберет новая государственная регистрационная структура при Минюсте – Укргосреестр.

Как сообщила пресс-служба Президента Украины, В. Янукович подписал Закон № 5037-VI «О внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины относительно совершенствования и упрощения процедуры государственной регистрации земельных участков и вещных прав на недвижимое имущество». Этот закон должен был вступить в силу ещё в январе 2012 г., однако его исполнение отложили на год в связи с недостаточной подготовкой кадров и материально-технической базы.

Предполагается, что данные изменения сократят время и упростят процедуру проведения техинвентаризации, а также позволят гражданам свободно выбирать субъект, который будет проводить техническую инвентаризацию недвижимого имущества (право на проведение технической инвентаризации предоставят физическим лицам-предпринимателям, а также юрлицам при условии получения лицензии и наличия в штате трех специалистов, имеющих квалификационный сертификат). Существенными плюсами этих нововведений является то, что будет возможна подача документов на регистрацию недвижимости в электронном виде, а также, сокращение сроков на регистрацию с 14 до 5 дней. И, что немаловажно, оформить документы можно будет в любом городе, независимо от места нахождения квартиры или дома.

На сегодняшний день имущественные права на землю регистрируются в госреестре земель, а права на недвижимость и незавершенные объекты строительства – в БТИ в бумажном виде. Информация о владельцах недвижимости в электронном варианте заносится в Реестр прав собственности на недвижимое имущество, а данные об обременении – в реестр ипотек. Эксперты из Минюста считают, что, ликвидировав разрозненность данной системы, отпадет необходимость получать многочисленные справки из БТИ, территориальных органов земельных ресурсов и нотариата, т. к. вся информация будет размещена в едином реестре.

Но самое главное: теперь покупателю не нужно будет после сделки идти в БТИ и стоять в очередях, чтобы зарегистрировать купленную квартиру. Работу БТИ выполняют нотариусы, а за БТИ по-прежнему останется оценка имущества.

Мнения о такой оптимизации в данной сфере отнюдь не однозначные. Несмотря на перечисленные положительные моменты, есть и обратная сторона «медали». Например, ассоциация представителей БТИ считает, что вступление в силу нового порядка регистрации прав на недвижимое имущество повлечет за собой много негатива для собственников недвижимости и для государства в целом. Если раньше в БТИ производили и регистрацию, и инвентаризацию, и оценку недвижимого имущества одновременно, что облегчало работу с собственниками, давало возможность предоставлять им консультации, то теперь это смогут делать фирмы-посредники и нотариусы. И, соответственно, цены на эти услуги будут существенно завышены. Хотя, на сегодняшний день многие люди и так платят немалые суммы посредникам, чтобы ускорить процесс оформления недвижимости, узаконить перепланировки... С такой постановкой вопроса категорически не согласен директор КП «Сумское городское БТИ» Борис Афанасьев, который утверждает, что предыдущий опыт реформирования земельной отрасли привел к тому, что 99 % актов не соответствуют действительности. Он не исключает, что ситуация может повториться и с объектами недвижимости. Этому опасается и директор КП «Магдаленовское» Н. Подгорный. Он предположил, что с выходом частных фирм на рынок возможен риск того, что власть утратит контроль над ситуацией. «Вряд ли частные фирмы будут информировать местные власти о случаях самовольного строительства, а за определенную плату и вовсе станут узаконивать технически непригодные для нахождения и проживания здания», – утверждает он.

Президент ассоциации Союза специалистов по недвижимости А. Рубанов отмечает, что было бы целесообразно использовать грузинский сценарий монополизации БТИ. «Нужно, как в Грузии, обеспечить каждому гражданину электронный доступ к выпискам и справкам из реестров прав собственности. Кроме того, там человек имеет возможность через Интернет заказывать техническую инвентаризацию и оплачивать ее. Украина могла бы пойти по аналогичному пути», – считает он. По его мнению, в этом случае работа частных фирм-посредников будет абсолютно бесполезной, тем более, что её будет сложнее контролировать.

Конечно, существенным преимуществом является возможность подавать заявления в электронном виде, но только для тех, кто имеет дома компьютер, владеет им на уровне уверенного пользователя, а так же наличие Интернета. А ещё, как минимум, сканера – т. к. эти документы нужно перевести в тот самый электронный вид. Совокупность всех этих составляющих вряд ли так уж сильно поможет избежать очередей, т. к. мало кто из людей сможет соответствовать всем этим условиям.

Также сотрудники БТИ-сообщества высказывают предположение, что такие законодательные перемены приведут к частичному или полному переделу

недвижимого имущества – это могут быть как отдельные дома, так и целые предприятия. К тому же, весомым аргументом против таких реформ является и то, что в результате их проведения безработными окажутся 10–12 тыс. человек по всей Украине.

Однако, не все эксперты настроены пессимистично. К примеру, глава правления Союза консультантов по недвижимости В. Несин считает вполне логичным такие преобразования в данной сфере и призывает не преувеличивать проблему. «Конечно, в порядке исключения возможно все. Но разве сегодня это не реально? Рейдерам все равно, с кем работать», – рассудительно замечает он.

В сети идет активное обсуждение предстоящих нововведений, и мнения людей также неоднозначные. Большинство считают правильным отмену монопольного права БТИ на оказание услуг по проведению техинвентаризации объектов недвижимости, надеясь, что по новым правилам будет легче и быстрее оформлять документы на право собственности. Но есть мнения, что данная реформа позволит людям свободно на их усмотрение делать перепланировки, т. к. техинвентаризация будет обязательной только перед принятием в эксплуатацию (в т. ч. после реконструкции и капитального ремонта), а также перед проведением госрегистрации права собственности на объект незавершенного строительства в случае госрегистрации прекращения права собственности на объект недвижимости в связи с его уничтожением. Это, по мнению граждан, приведет к разрушению домов, т. к. люди в погоне за своей фантазией и далекие от строительства, не всегда понимают, какие стены рушить, в итоге разрушая несущие конструкции, что и приводит, как, например, в июне этого года в Луцке, к обвалу дома и, к сожалению, жертвам...

Также украинцы считают, что коррупция будет процветать и в новой структуре, потому как оплата услуг в государственном учреждении вряд ли будет сильно отличаться от зарплаты врачей, учителей, почтальонов. Однако всегда найдутся люди, желающие ускорить этот процесс, или оформить сделку без недостающих документов, а также люди, готовые предоставить эти услуги за определенную плату.

Чтобы убедиться или развеять все сомнения, нужно время... Оно и покажет, нужны ли были все эти преобразования, или это очередное: «хотели как лучше, а получилось как всегда».

*Т. Пархоменко, соб. кор. НЮБ*

### **Фонд гарантирования вкладов увеличивает предельную сумму размера возмещения до 200 тыс. грн**

2 октября 2012 г. Верховная Рада Украины приняла Закон Украины «О системе гарантирования вкладов физических лиц» относительно

совершенствования деятельности Фонда гарантирования вкладов физических лиц (ФГВФЛ) и установления минимальной суммы предельного размера возмещения вкладов.

Принципиальная идея законопроекта – установление минимальной суммы предельного размера возмещения вкладов, в части первой ст. 26 Закона Украины «О системе гарантирования вкладов физических лиц». Именно отсутствие нормы, которая определяла фиксированную сумму возмещения, вызвало общественный резонанс и критику со стороны общественности.

Принятый Закон предусматривает: «Сумма предельного размера возмещения не может быть менее 200 тыс. грн. Административный совет фонда не вправе принимать решение об уменьшении предельной суммы возмещения»

Автор законодательной инициативы народный депутат Украины, председатель Федерации потребителей финансовых услуг Ю. Полунеев убежден: «Установление фиксированной минимальной предельной суммы возмещения на уровне действующего ее значения 200 тыс. грн добавит владельцу депозита уверенности, а системе – достижения большей стабильности на финансовых рынках».

В положениях Закона уточняется также порядок возврата процентов, начисленных по вкладам в течение действия временной администрации, поскольку Закон Украины «О системе гарантирования вкладов физических лиц» устанавливает только порядок возврата суммы процентов, начисленных по состоянию на дату отнесения банка к категории неплатежеспособных.

Напомним, что Фонд гарантирования вкладов является учреждением, которое выполняет специальные функции в сфере гарантирования вкладов физических лиц и вывода неплатежеспособных банков с рынка.

Создан фонд как юридическое лицо публичного права, имеет обособленное имущество, которое является объектом права государственной собственности и находится в его хозяйственном ведении. Это экономически самостоятельное учреждение и, по словам Ю. Полунева, ведет свою деятельность на основе своеобразного хозрасчета: «Это не только касса по выплате. Но и инвестирование тех средств, которые поступают от участников с целью повышения дохода, получение дополнительного дохода при ликвидации банков. Кроме того, фонду предоставлена возможность выпускать свои ценные бумаги».

Однако подотчетно это учреждение Кабинету Министров и Национальному банку Украины. Основной задачей фонда является обеспечение функционирования системы гарантирования вкладов физических лиц и вывода неплатежеспособных банков с рынка. Административный совет фонда состоит из пяти человек – один представитель Кабинета Министров, два представителя Национального банка Украины, один представитель профильного комитета Верховной Рады и директор – распорядитель фонда (по должности).

Сегодня на обеспечении обязательств по активам в фонде находится 18 банков, по которым принято решение о лишении лицензии и закрытии

деятельности. Клиенты этих банков получают возмещение из Фонда гарантирования вкладов физических лиц.

Членами ФГВФЛ являются 173 банка. По состоянию на 01.07.2012 г. сумма вкладов физических лиц составляет 310,9 млрд грн. Количество вкладчиков – миллион ? человек. Средний размер вклада – 9068. Процент покрытия количества вкладчиков – 99,1.

Такой шаг, по мнению В. Грецкой, начальника управления организации и сопровождения розничного бизнеса Укрэксимбанка, безусловно, повысит уровень доверия населения к банкам и поспособствует увеличению как сумм, размещаемых на вкладах, так и сроков, на которые размещаются средства. Это доказывают и данные Нацбанка Украины, согласно которым в прошлом году объем средств физических лиц на счетах в банках увеличился на 13 %, а с начала текущего года – уже более 11 %. Больше половины вкладов населения (почти 52 %) сегодня размещены в национальной валюте.

Однако банкиры соглашаются, что размер гарантий был увеличен, в большей степени, для психологического эффекта, потому как далеко не все вклады дотягивают до такой суммы. Здесь важнее убедить клиентов банка в надежности и стабильности банковской системы. Д. Крепак, и. о. председателя правления Кредобанка, согласен с таким утверждением: «Тут важен сам факт увеличения суммы, а не количество вкладчиков, которых оно касается».

Несмотря на то что Закон имеет положительные стороны, далеко не все эксперты настроены оптимистично. К примеру, старший аналитик инвестиционной компании «Тройка Диалог Украина» Е. Гребенюк считает, что нужно трезво оценивать, будет ли под силу фонду выплачивать подобные суммы. Ведь на сегодняшний день в Фонде гарантирования вкладов всего лишь около 6 млрд грн. А это менее чем 2 % от всех депозитов физлиц, находящихся в банковской системе. «Поэтому гарантирование вкладов в отечественных реалиях – иллюзия. А повышение гарантированной суммы до 200 тыс. грн – и вовсе предвыборная акция», – уверен эксперт. Как говорят, «спасение утопающих – дело рук самих утопающих», т. е. единственное, что сможет защитить вкладчика от возможных потерь, – более тщательный подход к выбору банка.

Также эксперты подчеркивают, что в новом законе в п. 9 ч.4 статьи 26, где перечисляются случаи, в которых фонд не осуществляет выплату возмещений по вкладам, сказано: «По вкладам в филиалах иностранных банков». Однако нигде далее не прописано что имеется в виду под данным определением. Поэтому можно предположить, что сюда можно отнести не только филиалы «дочерних структур» иностранных банков – российских, немецких, французских, австрийских, итальянских, греческих – но и банки с участием иностранного капитала, такие как Проминвестбанк, который уже пострадал в 2008 г. в результате спланированной паники вкладчиков.

В любом случае, взвесив все «за» и «против», решать должны сами люди – какому банку, в каком объеме и на какой период доверить свои вклады.

# ЩОДЕННИК БЛОГЕРА

Блог на сайті «Фокус.иа»

Про автора: О. Крамаренко, голов. ред. персонального ділового журналу «Деньги.иа»

***Новые инициативы правительства однозначно недружелюбны по отношению к налогоплательщикам: им придётся платить больше, при этом прав у них останется ещё меньше.***

Министерство экономики будет утверждать цены на подержанные автомобили, налоговая получит право списывать средства без суда и проверять всех подряд, а налогоплательщиков лишат возможности оспаривать неправомерные действия налоговиков. Кажется, на улице коррумпированных чиновников наступил праздник – их полномочия в очередной раз расширяются, штаты растут, а способов им противостоять становится всё меньше. Накануне парламентских выборов скорость появления плохих для нас новостей зашкаливает. И это не просто совпадение.

Первая новость практически курьёзная. Народные избранники одобрили в первом чтении и уже готовы рассматривать во втором закон, который изменит налогообложение при покупке-продаже новых и подержанных автомобилей. В частности, Министерство экономики каждый квартал будет устанавливать среднерыночную стоимость б/у легковушек и мотоциклов. Всё ради того, чтобы при продаже подержанного транспорта украинцы не указывали в договорах «заниженные» суммы, а значит, не сэкономили на налогах. Естественно, цены на машины могут быть разные. Никто не станет требовать, чтобы в графе «к оплате» была прописана одинаковая сумма для всех авто одной модели и одного года выпуска – и чуть «заезженных», и битых в аварии. Но точно обяжут продавца заплатить определённый одинаковый для всех налог – максимально возможный и удовлетворяющий фантазии оценщиков из Минэкономики. Альтернатива? Есть. Как вариант – можно заказать независимую оценку, но при этом заплатить втридорога аккредитованным оценщикам. Но не факт, что частники назовут адекватные цифры.

Если изменения будут приняты, то даже попытка оспорить решения налоговой в суде не остановит их действий.

Ещё один подарок налогоплательщикам – новая серия изменений в Налоговый кодекс, которые вот-вот будут переданы в парламент на утверждение. Инициаторы – сами налоговики. Хотя формально у документа, естественно, кабинетское происхождение. Если изменения будут приняты, то даже попытка оспорить решения налоговой в суде не остановит их исполнение. Раньше была хотя бы призрачная надежда отбиться от неправомерных действий. Теперь до завершения суда остановить произвол не удастся. А руководители бизнесов и предприниматели не понаслышке знают, каково это – возвращать изъятое, списанное со счетов и тому подобное. Если же проанализировать всю

подготовленную нашей судебной системы, то можно смело сказать, что это практически невозможно. К слову, чтобы избавлять бизнес от «лишних» денег было проще, в налоговой добиваются права списывать с банковских счетов суммы в размере до ста минимальных зарплат – без судебного решения. А это, между прочим, более 100 тыс. грн. Такого списания достаточно, чтобы порвать в клочья любой малый бизнес. А при желании – и не очень малый.

Также налоговики хотят проверять не только субъекты бизнеса, но и отдельные объекты. Какие широкие возможности эта норма открывает для коррупции, можно только догадываться.

Есть новость и для тех, кто занимается внешней торговлей. Налоговая планирует узаконить и создать собственный орган для экспертизы товаров и определения УКТ ВЭД – кодов, от которых зависит размер пошлины, взимаемой при импорте того или иного товара.

Отношения между украинским государством и налогоплательщиками и так уже далеки от паритетных. Попытки ввести более жёсткие фискальные нормы демонстрируют, что в этих отношениях остался всего один шаг до феодальной системы. Ведь в чём была главная особенность феодальной фискальной системы? В те времена подданные платили ровно столько, сколько хотел получать от них суверен. Это в развитых странах в качестве налога взимают определённую часть заработанного. И если у налогоплательщика с заработками не сложилось, с него взятки гладки.

К тому же все будущие изменения можно объединить ещё по одному признаку: все они предусматривают разбухание госаппарата, расширение его полномочий и штата. А значит – создание ещё более благоприятного коррупционного климата.

В связи с такими перспективами спрос на депутатские мандаты, а затем и их счастливых носителей, явно повысится. Так как у многих крупных предпринимателей есть иллюзия, что депутатский статус или даже его взятый внаём носитель здорово помогает в защите бизнеса. Спешу их разочаровать: это не работает уже примерно лет десять. «Друзьям – всё, врагам – закон», – говорил Ф. Франко. А генерал знал толк и в коррупции, и в диктатуре (*День коррупционера. Украинцам придётся платить ещё больше налогов // Фокус.ua (<http://focus.ua/opinion/246492>). – 2012. – 8.10).*

\*\*\*

**Блог на сайті «Кореспондент.net»**

**Про автора:** П. Петренко, адвокат, юрист

***Наприкінці минулого місяця уряд затвердив план корпоратизації державних вугледобувних підприємств до 2014 р.***

До цього переліку включено 17 підприємств – переважно в Донецькій та Луганській областях. Фактично це перший крок до їхнього майбутнього продажу. Поясню чому.

Згідно зі світовою практикою через процедуру корпоратизації створюється більш досконале інвестиційно привабливе середовище. Прозора фінансово-економічна політика, ефективна структура менеджменту – саме за таким сценарієм відбувається корпоратизація у всьому цивілізованому світі. В Україні ж усе інакше. У переважній більшості випадків цей механізм використовується для того, щоб максимально «законно» розтягнути держмайна.

За прикладом далеко ходити не треба. Енергогенеруючі компанії, облгази, Укртелеком... – насправді цей список довжелезний. Усі ці підприємства свого часу теж були корпоратизовані, а згодом шляхом «непрозорої» приватизації опинилися в руках олігархів. Тим часом держава за це отримала символічні копійки, у порівнянні з їх ринковою вартістю. Ідеться вже навіть не про те, що одним із основних соціальних обов'язків нового власника мали б стати створення нових робочих місць та покращення умов праці, чого, як бачимо, так і не сталося.

Але найцікавішим у цій ситуації є те, що всі вуглевидобувні підприємства, що входять до плану корпоратизації, уже два роки поспіль стабільно збільшують обсяги видобутку вугілля, тобто є вкрай перспективними. Так, тільки за січень - квітень 2012 р. вугільними підприємствами України видобуто 28 682,4 тис. т вугілля, що на 27 % перевищує плановий показник та на 7 % більше, ніж за аналогічний період 2011 р.

Більше того, на початку поточного року 451 млн грн бюджетних коштів було спрямовано на модернізацію державних шахт. І ще 1,7 млрд інвестицій надійшло на технічне переоснащення підприємств через альтернативні механізми минулого року. За прогнозами фахівців, завдяки цьому у 2013 р. вдасться збільшити видобуток вугілля та довести річний показник до 85 млн т.

Крім того, варто пригадати й те, що цьогоріч провладна більшість прийняла урядовий законопроект «Про особливості приватизації вугледобувних підприємств», який передбачає спеціальну процедуру приватизації державних шахт. Зокрема, цим документом були закріплені особливі умови приватизації, згідно з якими на продаж виставляються всі акції, що належать державі. Про збереження у державній власності хоча б мінімального пакету акцій, які дадуть змогу впливати на майбутню долю вугледобувних підприємств, не йдеться.

І найцікавіше. У законі прописано, що приватизація державних вугледобувних підприємств може здійснюватися двома шляхами: продаж на аукціоні або продаж на інвестиційному конкурсі. Але, якщо аукціон не відбудеться через відсутність покупців, державний орган приватизації має право оголосити конкурс повторно та... знизити початкову ціну на 30 %. Якщо ж аукціон повторно не відбудеться, його оголосять утретє та знизять початкову ціну вже на 50 %. Але і це ще не все. Якщо навіть за таких умов аукціон не відбудеться, шахта може бути передана для продажу на інвестиційному конкурсі. А це означає,

що переможцем такого конкурсу буде визнано підприємство, яке запропонує найбільший обсяг інвестицій. Тобто фактично державну шахту такий інвестор отримає безкоштовно.

Висновок у цій ситуації напрашується сам – вуглевидобувна галузь нині є однією із найперспективніших в Україні і діючій владі не дає спокою те, що зазначені шахти досі перебувають у державній власності. Як кажуть, така корова потрібна й самому. Саме тому Кабмін дав старт процесу, унаслідок якого вдасться «виправити» цю ситуацію – розпродати прибуткові шахти наближеній до влади верхівці.

#### **Коментар:**

**Анархия Махновец:** Ахметинвест – это огромный пылесос, который всасывает в себя сейчас энергетическую, горно-добывающую, металлургическую отрасли (*Перспективні шахти – на продаж! // Корреспондент.net (http://blogs.korrespondent.net/business\_blogs/blog/pavlopetrenko/a79366). – 2012. – 4.10).*

\*\*\*

**Блог на сайті «Дело.иа»**

**Про автора:** К. Пастеров, адміністратор

*В случае имплементации закона личные биометрические и паспортные данные могут быть использованы против самих же личностей – граждан Украины.*

Была бы статья, а человек – найдется... Л. Берия о таком и не мечтал! Представьте на секундочку: сведения о гражданах (включая детей), их биометрические данные и какая-то еще «дополнительная переменная информация» стекается в единый государственный демографический реестр. В паспорта, водительские удостоверения, словом, в документы внедряют микрочипы. При этом предполагается дистанционное считывание сведений с бесконтактных электронных носителей. В довершение документы объявляются... госсобственностью.

Это – не антиутопия, это – осадок после прочтения принятого 2 октября Верховной Радой закона о едином государственном демографическом реестре (номер проекта – 10492). Почему-то захотелось присоединиться к группам, регулярно протестующим против ИНН... Да-да-да. К тем самым старушкам с иконами в руках, которых многие считают маргинальными. Хотя я и сам, признаться, никогда не понимал, почему эти группы выступают возле стен Киево-Печерской лавры? Ну, законы же в Украине выходят из другого места...

Собственно, что конкретно вызывает опасения и недоумения?

Первый и, пожалуй, ключевой вопрос без ответа – с чего вдруг необходимо чипировать паспорта и другие документы внутреннего пользования? Загранпаспорта – ясно, Европа вроде как требует (хотя и в данном случае не все

однозначно). А остальные зачем?.. Нет, ну, какие-то там цели-интересы – не исключаю, понятно. Но гражданам это зачем?.. Мне, например, паспорт с микрочипом не нужен. И водительское удостоверение – также. Но не только потому, что меня и бумажные устраивают. Мне не нужны документы, являющиеся собственностью Украины, как минимум – на территории страны. Если же кому-то придет мысль мне их вручить – могу рассмотреть предложение, ну, например, размера бонусов за управление госсобственностью. Это ж серьезное и ответственное занятие... Или я что-то не так понимаю?.. Равно так я готов помыслить и о передаче в собственность государства биометрических данных (если Украине так нужно!), цифровой подписи... Пару минут, не дольше – на мой взгляд, бизнес с государством исключен, поскольку риски высоки, да и ответственность размыта.

Дальше – серьезнее. Второй проблемный вопрос: вы верите в абсолютно защищенные базы данных? Я тоже... И производные опасения небезосновательны. В данном вопросе я вполне доверяю результатам эксперимента, проведенного британской The Times и Эрном ван Бееком, ученым из Амстердамского университета. Кто не в курсе – голландец сумел изготовить пару микрочипов, идентичных реально существующим. Для достижения цели ему понадобилось час работы и 100 долл. – на приобретение цифровых носителей и устройства считывания информации. Эрн – парень с юмором – не просто подделал микрочипы, а еще и изменил содержащуюся на них информацию: в документы вставил фотки бен Ладена и какой-то палестинской террористки-смертницы. Причем Golden Reader – это программа, используемая тогда в аэропортах по рекомендации ИСАО – приняла подделки за «чистую монету». (Кстати, именно на требования ИСАО чаще всего ссылаются адепты биометрики, говоря о международных организациях, есть упоминание о ней и в принятом законе.) Сей пример – не единичен. Похожие эксперименты демонстрировал национальный телеканал Германии, проводили их и другие западные СМИ. А в соседней РФ даже известны случаи использования информации социальных карточек (с микрочипами-накопителями) с целью давления на предпринимателей при рейдерских атаках.

Третий нюанс – я бы счел себя параноиком, чтобы успокоиться... Но опасение насчет рисков несанкционированного использования персональных данных из реестра или чипов разделяют многие первоклассные эксперты. Тот же Эрнест Грамацкий, например... Да, и сам министр юстиции Украины Александр Лавринович был, помнится, не в восторге от такого рода инициатив. Министра тогда обвиняли в заангажированности, но, на мой взгляд, безосновательно и неоправданно. Александр Лавринович слишком хорошо разбирается в правовых нюансах и подтекстах, чтобы не понять, что означают и чем чреватые такие инициативы. Как говорится: погуглите и обрящете... Смею надеяться, что не изменилась позиция как этих, так и других серьезных юристов по данному вопросу.

Четвертое замечание – меня не нужно утешать тем, что выбор биометрического паспорта – это личное дело каждого. Меня это не утешит, поскольку добрый десяток знакомых не в восторге от принятого закона, а даже наоборот. Более того – среди моих знакомых есть и такие немаргиналы, которые усматривают и обсуждают совпадения ряда положений нормативной инициативы с интерпретациями Апокалипсиса ап. Иоанна Богослова... Я – не пророк. Но для меня понятно, что появление в стране разных паспортов – предпосылка для неравноправия граждан, а это явный конституционный фол. Таких предпосылок де-факто и без того предостаточно.

Пятый контраргумент – с этого следовало начать – выводы относительно законопроекта № 10492 самих экспертных управлений Верховной Рады, позицию которых 233 нардепа или не поняли, или же проигнорировали. Выводы – в открытом доступе, на официальном парламентском сайте. Не стану утомлять. Но кому интересно – загляните, не пожалеете.

Шестое, реалистичное – в ряде государств уже обнаруживаются течения, направленные против механизмов биометрической идентификации. И это – также международный опыт.

В 25-ти штатах США, скажем, в Великобритании, в Германии, в Финляндии, в Греции, особенно в Румынии... Причины в ряде случаев – сродни моим субъективным опасениям. Почему бы не исследовать этот опыт прежде, чем слепо его копировать? И то, что сейчас процессы биометрической идентификации и внедрения микрочипов поддерживает ООН, лично для меня – не аргумент. ООН, как известно, вообще много чего поддерживает... Но речь – даже если следовать логике Организации – идет о визовой (!) идентификации, но не внутринациональной. Эта логика, напомню, проистекает из трагедии в США в сентябре 2001-го, после чего 190 стран подписали соответствующее Новоорлеанское соглашение...

Это так – «вершки». О «корешках», надеюсь, говорить не придется – маловероятно, что в Украине будет реализован проект, бьющий по конституционным правам и действующим паспортам – собственности граждан, между прочим.

Закон о едином государственном демографическом реестре отделяет от имплементации, всего ничего, росчерк президентского пера (или отпечаток факсимиле) и типографский станок. Есть надежда, что в текущем году этого не произойдет, поскольку однажды глава государства уже ветировал похожий закон. Второй, как говорится, блин... *(Дубликатом бесценного грузят // Дело.ua (<http://delo.ua/opinions/dublikatom-bescennogo-gruzjat-186575>). – 2012. – 4.10).*

\*\*\*

Блог на сайті [Jurimex.com.ua](http://Jurimex.com.ua)

Про автора: Д. Гетманцев, адвокат

*Законотворческий процесс, стартовавший еще в далеком 1998 г. внесением Кабинетом Министров Украины в Верховную Раду Украины проекта закона «О государственных лотереях» закончился принятием 5 июля 2012 г. Закона Украины № 5084-VI «О государственных лотереях в Украине».* По странной иронии, несмотря на огромное множество идей (более трех десятков законопроектов) относительно организации лотерейного рынка Украины, посетивших светлые головы народных депутатов за 14 последних лет, принятый закон имеет практически такое же название, как и его первый прототип. Конечно, это единственное, что объединяет две редакции законопроектов.

Полтора десятилетия назад Кабмин пытался осуществить последнюю безнадежно-конвульсивную попытку организации лотерейного рынка на основах классической государственной монополии по образцу европейских стран старой демократии. Эксклюзивное право на проведение лотерей на территории Украины предполагалось

предоставить единственному тогда еще государственному оператору лотерей Украинскому государственному предприятию лотерей «Молодьспортлото». Однако, законопроект Кабмина был предсказуемо торпедирован законодательной инициативой одного из народных депутатов, чьими усилиями, совмещенными с безоговорочным содействием министра финансов и направленными на поддержку одного из негосударственных операторов лотерей, законопроект был похоронен в недрах парламента, а государственный оператор «Молодьспортлото» был поставлен на грань выживания. Только политическая воля тогдашнего руководства Госкомспорта Украины, в ведении которого находился государственный оператор, позволила сохранить для страны уникальную выстраиваемую без малого 30 лет систему спортивных лотерей, пусть даже не в государственной собственности. Примечательно, что сохраненная в конце 90-х и приумноженная на протяжении следующих 10 лет система лотерей «Молодьспортлото» («МСЛ») сегодня осуществляет максимальные отчисления в государственный бюджет от проведения игр, пополняя его ежегодно на сумму более 125 млн грн.

Что же представляет собой лотерейный рынок сегодня и что изменится с вступлением в силу подписанного Президентом законопроекта? После запрета азартного бизнеса в июне 2009 г. государственные лотереи являются единственным разрешенным законодательством видом азартных игр (игр на деньги) в Украине. Рынок государственных лотерей в Украине представлен тремя операторами лотерей – оператором «МСЛ» (все виды лотерей), Украинской национальной лотерей (числовые лотереи) и ЗАО «Патриот» (мгновенные лотереи).

В 2001 г. лицензия на выпуск и проведение государственных лотерей была выдана также и Государственному сберегательному банку, однако последний уже

достаточно продолжительное время не осуществляет, откровенно говоря, не свойственную для банка, тем более государственного, лотерейную деятельность.

Рынок государственных лотерей является наверное одним из самых закрытых среди всех бизнес-клубов Украины. Во всяком случае, входной билет на рынок с 2005 г. нельзя было получить даже теоретически в силу действия Закона Украины «Об внедрении моратория на выдачу лицензий на осуществление хозяйственной деятельности по выпуску и проведения лотерей», которым вводился запрет на выдачу лицензий на выпуск и проведение лотерей до принятия закона о государственном регулировании деятельности по выпуску и проведению лотерей.

Отметим, что ограничения конкуренции, чуждые свободному рынку, являются общепринятыми для организации рынка государственных лотерей исходя из их экономической природы лотерей. Ведь выпуск лотерей по теории финансов наряду с эмиссией облигаций государственной ссуды является добровольным (в отличие от налогов) способом аккумуляции средств в государственные централизованные фонды. Соответственно, любая конкуренция в этой сфере не только пагубно сказывается на доходах государства, но и создает предпосылки для различных злоупотреблений со стороны операторов лотерей и их должностных лиц, ведь лотерейная деятельность весьма предрасположена к мошенничеству.

К концепции организации лотерейного рынка на основах государственной монополии государства Европы пришли уже давно, скажем, в Португалии единый оператор лотерей эффективно функционирует с конца XVIII ст. Именно этим объясняется то, что операторы лотерей большинства небольших и политически стабильных стран старой Европы принадлежат полностью государству. Однако, окончательно – во всех странах Европы – концепция государственной монополии сформировалась после Второй мировой войны. На протяжении последних 50-ти лет концепция государственной монополии существенно обогатилась новой практикой ее реализации, предполагающей передачу права на проведение игр от имени государства негосударственному оператору, который обязан перечислять в государственный бюджет определенный процент дохода от своей деятельности. Таким образом, государственная монополия организована в Италии, Великобритании, Греции, Польше и других странах. Передача права на проведение азартных игр негосударственному оператору позволяет значительно сократить расходы бюджета на организацию игр, уменьшить его риски, а также свести к минимуму коррупционную составляющую процесса организации игр.

Применительно к Украине модель государственной монополии в значительной степени не системна, не совершенна и половинчата, но все-таки была реализована путем введения моратория на выдачу лотерейных лицензий и закрепления статуса действующих операторов государственных лотерей на уровне подзаконного акта – Лицензионных условий. До определенной степени сложившаяся на лотерейном рынке ситуация устраивала всех – как операторов, которые, не неся слишком жестких обременений со стороны государства и

получая дополнительные доходы от запрета в 2009 г. игорного бизнеса, были заинтересованы в максимальном цементировании «статуса кво», так и государственных чиновников Минфина, которых меньше всего стимулировало к мукам нормотворчества, неведомое им чувство ответственности за вверенную отрасль.

Однако время «Ч» неумолимо приближалось и совпадало оно с окончанием срока действия лицензий трех действующих операторов лотерей. Дело в том, что так сложилось исторически, что в связи с внесением изменений в Закон «О лицензировании...» в 2001 г. все операторы лотерей получили лицензии одновременно на 12 лет. И срок действия лицензий истекает, в феврале 2013 г. И здесь операторы сталкивались с проблемой, которая ранее уберегала их от входа на рынок новых конкурентов – закон о моратории на выдачу лицензий распространялся на всех, в т. ч. и на действующих операторов! Таким образом, по истечению срока действия лицензии операторы просто должны были прекратить свою деятельность. Поэтому чем ближе к 2013 г., тем более заинтересованными в принятии закона о лотереях становились операторы. В 2012 г. этот вопрос стал для них вопросом жизни и смерти. Именно операторы, надо полагать, заставили двигаться все шестерни неповоротливого государственного механизма для того, чтобы обеспечить хоть какое-то регулирование отношений на уровне закона.

Если проследить все перипетии законопроекта № 8652 и его нескольких практически тождественных по содержанию прототипов, можно легко прийти к выводу о том, что в основу законопроекта была положена идея государственной монополии на проведение лотерей путем предоставления права на ее проведение ограниченному количеству операторов. Таким образом, рынок ограничивался по количеству операторов. Лотереи выводились из-под регулирования законодательства о лицензировании, а на операторов возлагались дополнительные финансовые ограничения и нормативы, которые нельзя было установить в рамках Закона «О лицензировании».

Указанная модель организации рынка, при всех ее минусах, является оптимальной для Украины среди всех существующих. Так, создание единого государственного оператора в сегодняшних реалиях могло отвечать лишь интересам отдельных чиновников Минфина, скажем так, очень среднего звена, активно лоббирующего эти идеи, видимо, в надежде на собственное трудоустройство и освоение бюджетного финансирования, выделенного на создание очередной государственной утопии. Открытый рынок, как мы уже говорили ранее, изжил себя как модель проведения лотерей более ста лет назад.

Однако, предложенная авторами законопроекта № 8652 концепция организации рынка чудным образом изменилась, когда на последнем этапе работы над документом кому-то пришлось в голову совместить принцип государственной монополии на проведение лотерей с принципом лицензирования лотерейной деятельности. Мотивы такого решения до сих пор остаются загадкой. На самом деле монополия и лицензирование – понятия не совместимые, противоречащие

друг другу. Лицензирование не может быть использовано для ограничения конкуренции – это прямо записано в Законе. Таким образом, Закон в первой своей редакции был принят с очевидным ляпом, которые не могла пропустить Администрация Президента. Соответственно Президент отреагировал предсказуемо – ветировал документ. Только благодаря сверхчеловеческой работе мысли юристов Верховной Рады и Администрации Президента в процессе доработки законопроекта мертворожденной конструкции монополиизирования удалось придать жизнь, что, однако, не исключило всех ее паталогических дефектов, над которыми следует работать в будущем.

При доработке документа законопроект был обогащен еще несколькими интересными положениями. Так, скажем, судя по нескольким предусмотренным законом преференциям, лотереи собирается проводить Государственный сберегательный банк. Конечно, как архаизм, пережиток административно-командной системы СССР проведение лотерей Сбербанком возможно и имело какой-то смысл в Украине на протяжении короткого промежутка времени, но кому в здравом уме и трезвой памяти пришло в голову развивать лотереи с абсолютно другой функциональной нагрузкой в рамках государственного банковского учреждения сегодня, остается загадкой. Конечно, в мире существуют примеры вовлечения банков в лотерейный рынок, но никогда банк не проводит игры непосредственно, ведь это подвергает необоснованному риску его основную деятельность, активы и обязательства, в конце концов противоречит принципу исключительности как банковской, так и лотерейной деятельности! Поэтому, если банку уж совсем невмоготу поиграть с лотереями, он (как, скажем в некоторых землях ФРГ) создает своего оператора, разграничивая таким образом риски, ответственность и имущество.

Кроме того, законопроект потерял крайне важный для организации лотерей принцип – принцип социальной направленности. Это то, что оправдывает проведение государством игр на деньги, как таковых. То, что придает им смысл, превращая бизнес на пороке в социально значимую деятельность. Как известно, первой редакцией законопроекта предусматривалось целевое использование доходов от выпуска и проведения лотерей на финансирование олимпийского спорта, физической культуры, а также лечение детей больных раком. Проектом предусматривалась необходимость внесения изменений в Бюджетный кодекс. Конечно, целевое использование доходов бюджетов является нормой бюджетного законодательства, а не лотерейного закона. Но почему соответствующую норму нельзя предусмотреть в законе о лотереях со ссылкой на Бюджетный кодекс? И кто возьмет на себя ответственность за лишение источника финансирования такие важные сферы? Ведь теперь уже вряд ли у законодателей дойдут руки до внесения соответствующих изменений в БК.

Теперь об основных положениях вновь испеченного Закона, которым все-таки было суждено стать нормами. К ним мы можем отнести следующие.

1. Закон дает абсолютно новое определение лотереи, согласно которому лотереей является любая игра на деньги, если ее проведение распространяется за пределы одного здания. Законом запрещается проводить лотереи, которые не являются государственными. Государственные лотереи проводятся операторами государственных лотерей на основании соответствующей лицензии. Таким образом, разрешается достаточно долгий спор о правомерности проведения азартных игр под видом различных викторин, конкурсов и других подобных «изобретений».

2. Закон закрепляет понятийный аппарат лотерейной деятельности, определяя такие важные понятия как проведение лотереи, розыгрыш, приз, призовой фонд, тираж и многие другие, что крайне важно для обеспечения юридической определенности прав и обязанностей участников правоотношений.

3. Закон значительно ужесточает требования к операторам лотерей. Так, деятельность по проведению лотерей является исключительной, уставной и собственный капитал оператора лотерей не может быть меньше размера, установленного для банков (120 млн грн). Оператор должен обладать собственной сетью распространения лотерей в объеме не менее 5 тыс. электронных терминалов, равномерно расположенной на территории всего государства. Каждый оператор должен застраховать риски невыплаты выигрышей на сумму, равную призовому фонду за прошлый год. И каждый оператор должен обеспечить наличие на банковском счету средств, равных собранному им призовому фонду.

4. Закон ограничивает рынок лотерей, устанавливая высокие требования к операторам лотерей. Так, оператор должен иметь опыт работы на рынке лотерей Украины не менее 10 лет.

5. Закон устанавливает требования к проведению самих лотерей, одновременно снимая отжившие свое процедуры и правила, по которым действующие операторы обязаны согласовывать каждые изменения в условия проведения лотерей с Министерством финансов. Сокращение дискретных полномочий Минфина (а не исключено, что функция по лицензированию может быть передана и другим органам) влечет за собой значительное уменьшение коррупциогенных рисков государственного регулирования этого вида деятельности.

6. Законом разрешается проведение лотерей в Интернет, а также проведение их за границей, что предоставляет операторам возможность распространения игр и соответственно получения доходов за пределами территории государства.

7. В Законе четко определен порядок получения лицензий операторами, их аннулирования, а также устанавливаются меры ответственности за нарушение норм закона.

Без всякого сомнения, принятый Закон является крайне не совершенным, и по большому счету не соответствует лучшим европейским стандартам. Однако сам факт его принятия впервые в независимой Украине сложно переоценить. Как и нельзя не отметить то обстоятельства, что Закон «О

государственных лотереях в Украине» стал образцом редкого на сегодняшний день компромисса между интересами государства, общества и бизнеса, заложив основы и предоставив возможность работы над дальнейшим совершенствованием правового регулирования азартного бизнеса в целом. Ведь, несмотря на кажущуюся незначимость, лотерея занимает крайне важное место в жизни общества, являясь легальной альтернативой нелегальной азартной игры, позволяя государству, с одной стороны, ограничивать негативное влияние нелегальной азартной игры на население, а с другой – аккумулировать значительные денежные средства в государственный бюджет (*О Законе О государственных лотереях в Украине // <http://jurimex.com.ua/ru/press/entry-271>*). – 2012. – 1.10).

\*\*\*

Блог на сайті «Про город»

Про автора: К. Пастеров, блогер

### *Наступление на курильщиков по всем фронтам.*

В конце мая текущего года Президент В. Янукович подписал закон о запрете курения в общественных местах. Согласно внесенным изменениям, запрещается не только курение табачных изделий, но и электронных сигарет и кальянов, естественно в определенных общественных местах – кстати, их список также пополнился.

СМИ отмечают, что В. Янукович определил борьбу с курением как одно из приоритетных направлений государственной политики – немного ранее он подписал закон о полном запрете рекламы табачных изделий.

Но, если закон о запрете спонсорства и рекламы сигарет уже вступил в силу с сентября текущего года, то изменения относительно запрета курения в общественных местах начнут действовать только после 16 декабря.

Но, уже сегодня в редакцию газеты «Про Город» поступают звонки от читателей, которые информируют нас о том, что городская милиция начала наступление на курильщиков, не дожидаясь сроков.

«А где курить-то? – В парке!»

Студент местного учебного заведения – Геннадий (имя изменено) рассказал, как в один из сентябрьских вечеров (в 20-х числах) ему пришлось стать «героем» протокола.

Семнадцатилетний Гена вместе с другом ожидал своего знакомого возле дома в микрорайоне «30 лет Победы», покуривая сигарету. Тем временем к нему подошли правоохранители и объяснили, что курить в общественном месте нельзя – «будем составлять протокол». Дали ручку, бумажку и сказали – «пиши, что ты такой-то такой-то, курил возле подъезда во дворе жилого дома». Так, студент при «помощи» милиционеров (по всей видимости, работников ППС) и подписал себе «приговор».

«Они (правоохранители. – Прим. авт.) сказали, что штрафа не будет, а только предупреждение, но протокол написать нужно», – рассказывает студент. Еще через несколько дней на телефон Геннадия позвонили из Торезского ГО милиции и попросили занести на проходную ксерокопию его паспорта. Услышав такую интересную просьбу, Гена передал трубку своему отцу и уже ему милиционер объяснил, что данные паспорта нужны якобы для передачи протокола в суд.

«А где же курить тогда, чтобы не оштрафовали? Где у нас в городе есть места для курения?» – поинтересовался у милиционера отец студента, который является курильщиком уже довольно длительное время. Работник правоохранительных органов ответил четко и ясно: «В городе – в парке. А у нас есть закон – мы его выполняем».

Выходит, что для того, чтобы покурить, нужно ехать в центр Тореза, потому что других мест для курения в городе просто нет. Или вы их где-то видели? Мы – нет. Соответствующие запросы мы подали в исполком городского совета и уже на следующей неделе ждем ответы, которыми, безусловно, поделимся с нашими читателями.

Виноват ли Гена? Продолжим тему правосудия, порядка и законности.

Правозащитник М. Зажирей пояснил, что милиция правомерно составляет административные протоколы относительно курения в общественных местах, поскольку ЗУ «О мерах по предупреждению и уменьшению употребления табачных изделий и их вредного влияния на здоровье населения» был принят 22 сентября 2005 г. И сотрудники ППС привлекают к ответственности в соответствии с вышеуказанным законом.

Новым законом внесены следующие изменения:

– ранее ЗУ от 2005 г. предусматривал запрет на курение только табачных изделий, а согласно внесенным 24 мая 2012 г. изменениям в общественных местах запрещено курить электронные сигареты и кальян.

ЗУ дополнен новыми местами, где запрещено курение: сейчас, к примеру, запрещено курить только в помещениях охраны здравоохранения, теперь будет запрещено и на территории этих учреждений.

«Но, если ребята курили возле подъезда – то действия сотрудников милиции являются неправомерными. Другое дело, если же ребята курили на территории детской, спортивной площадки или в подъезде – тогда правоохранители поступили правильно и в соответствии с законом» – разъяснил Максим Петрович.

В случае со студентом мы видим, что ребята находились во дворе, рядом с подъездом, причем, как утверждает Гена, в протоколе он так и указал. Выходит, что Гена-то на самом деле и не виноват!

Начальник Торезского городского управления юстиции Н. Рыбакова подтвердила наши догадки и выделила некоторые пункты закона.

«ЗУ № 4844-VI от 24 мая 2012 г. вступает в силу через шесть месяцев со дня его опубликования кроме абзаца восьмого пп. 1 п. 2 р. 1 этого Закона, который вступает в силу со дня, следующим за днем опубликования этого Закона, –

акцентирует внимание Н. Рыбакова – Это значит, что в настоящее время вступил в силу только такой пункт о запрете табачных изделий, как «в помещениях и на территории спортивных и физкультурно-оздоровительных сооружений и заведений физкультуры и спорта. Сам ЗУ 4844-VI вступает в силу 17 декабря 2012 г.».

Таким образом, всё, что не запрещено в законе от 2005 г., еще разрешено до 17 декабря текущего года (см. таблицу).

За законность и порядок!

Наш студент утверждает, что он не первый, кто «попался» на курении. Его друг – студент Торезского профессионального лицея (бывшее ПТУ № 32) привлекался к административной ответственности уже несколько раз – несколько раз платил штраф и получал предупреждение за курение на территории лицея. Но, как мы видим из нашей таблицы, Закон Украины от 2005 г., который сегодня действует, ограничивает курение лишь в обучающих и образовательно-воспитательных учреждениях, а вот курение на самой территории обучающих заведений уже запрещено ЗУ от 24.05.2012 г., который, как мы помним, вступает в силу в середине декабря 2012 г. И тут становится не ясным – как студента могли оштрафовать, причем уже несколько раз за нарушения, ответственность за которые еще не вступила в законную силу?

Начальник сектора охраны общественного порядка Торезского ГО УМВД С. Почаевец отметил, что общественные места, на которых запрещено курение, «очерчивает» сам горисполком, естественно, в соответствии с действующим законодательством.

Если в поле зрения милиционеров попадает нарушитель, в отношении него составляется протокол и рассматривается на заседании административной комиссии при исполкоме Торезского горсовета. Если же протокол составлен с нарушением и не соответствует законодательству (т. е., в нашем случае – если во дворе дома курить все-таки можно), то он отменяется и человек «признается» не виновным. Задается другой вопрос – а зачем правоохранители составляют такие протоколы, которые не соответствуют законам?

Профессиональная безграмотность, или милиционерам, как и населению, еще не объяснили, какие пункты документа уже имеют силу, а какие еще нет? Или в надежде на то, что подросток не захочет «светить» свои данные в милицейских сводках и предложит «откуп»?

Безусловно, курение вредит здоровью – не только самого курильщика, но и людей, его окружающих. Мы – за здоровый образ жизни, за жизнь без табачного дыма и всецело поддерживаем новый закон и все его изменения в защиту здорового цветущего будущего. Но, кроме этого, мы – за законность и порядок.

Если есть закон, то его нужно соблюдать и действовать по правилам – не только самим курильщикам, но и ответственным за порядок.

Так, согласно ЗУ «О мерах относительно предупреждения и уменьшения употребления табачных изделий и их вредного влияния на здоровье»:

В местах и заведениях, где курение запрещено, должна быть размещена наглядная информация, которая состоит из графического знака о запрете курения и текста: «Курение запрещено!».

В специально отведенных для курения местах также размещается наглядная информация, которая состоит из соответствующего графического знака и текста: «Место для курения. Курение вредит Вашему здоровью!».

В заведениях общественного питания отводится не меньше 50 процентов площади торговых залов таких заведений для обслуживания лиц, которые не курят.

Владелец или уполномоченные им лица или арендаторы соответствующих сооружений, отдельных помещений обязаны отвести специальные места для курения, оборудованные вытяжной вентиляцией или другими средствами для удаления табачного дыма, а также разместить наглядную информацию о расположении таких мест и о вреде, который наносит здоровью человека курение табачных изделий.

В местах для курения должен быть размещен графический знак с текстом: «Место для курения» и информация о вреде, который наносит здоровью человека курение табачных изделий, с текстом: «Курение вредит Вашему здоровью».

Согласно внесенным изменениям от 24.05.2012 г. неотведение специальных мест для курения, необорудование их вытяжной вентиляцией или другими средствами для удаления табачного дыма, неразмещение информации о вреде курения, наказывается штрафом от 1 тыс. грн до 10 тыс. грн.

И вот она несправедливость – получается, что у нас в городе для одной категории граждан – «виновников торжества» – курильщиков изменения в Закон уже вступили, а для других – ответственных за места для курения – еще «в пути». А ведь закон действует на территории Украины уже семь лет, и за эти годы в нашем Торезе появилось лишь одно место для курения – в городском парке – три лавочки и знак с сигаретой, зазывающий к себе курильщиков. Ни в одном из центральных ресторанов в городе нет мест для курящих и некурящих, зал – общий. Курить – на крыльце, дышать воздухом – там же. К сожалению, эти два занятия – не совместимы. Больница – опять же, мест для курения нет. В Торезе их просто нет. Зато есть штрафы и протоколы. Почему же милиция «взялась» за эту категорию граждан только сейчас, когда поднялась шумиха недовольных вокруг закона? Почему все эти годы, не только подростки, но и довольно взрослое население не отказывало себе в курении в подъезде, почему водители общественного транспорта «плевали» на своих пассажиров и позволяли себе курить в салоне? Почему об этих всех нарушениях и пунктах вспомнили только сейчас...

А ведь с какой целью создавался данный закон? Чтобы штрафовать всех подряд людей с сигаретами?

А мне кажется для того, чтобы упорядочить сам процесс курения – чтобы табачный дым не мешал жить некурящим гражданам.

А ведь для этого не обязательно штрафовать, для этого достаточно просто предоставить отдельное место.

**Комментарии:**

**Гость:** Сам кури дома !!!!!!!!

**Гость:** Зачем? Можно же просто не курить. Эта привычка ничего не дает, кроме растраты денег и здоровья.

**Гость:** Каждый водитель выезжая должен в прицепе везти гробы по количеству возможных претендентов. Каждый врач на белом халате должен вышить крестики по количеству залеченных пациентов..... Сходите на кладбище и посмотрите реальную статистику смертности. Там реальная статистика.

**Гость:** Хочешь курить – кури дома, а не трави людей. Да и сам и твои же дети здоровее будут. А то ходят наркоманы, глаза мутные, плюют как будто у них навоз во рту (*Курильщик в законе // Про город* (<http://progorod.info/story/70663#.UH-kwJfmCAg>) – 2012. – 12. 10).

\*\*\*

**Блог на сайті «Подробности»**

**Про автора:** К. Пастеров, блогер

*Едва успев создать в Украине Земельный банк, отечественные парламентарии решили, что сельскохозяйственные земли продавать пока все-таки не стоит.* 16 октября ВРУ приняла в первом чтении еще один законопроект-мораторий, но действующий по новым правилам. Четкая дата «Нельзя продавать до» законом может уже не определяться.

Мораторий по-своему

Возрождение острого интереса украинского парламента к околосельскохозяйственным вопросам совпало с разгаром избирательной кампании. В силу чего накал страстей при обсуждении и без того острой для Украины темы выиграл с новой силой. В последнее время ВРУ «одной рукой» принимала смежные законопроекты (и в первую очередь – о создании Земельного банка, который «Подробности» уже рассматривали), а «другой» – настойчиво заверяла в том, что такой рабочий энтузиазм к неожиданным переменам все-таки не приведет. Дополнительную остроту ситуации добавляло то, что предыдущий мораторий на продажу земель сельскохозяйственного назначения должен был истечь 1 января 2013 г. И с приближением выборов об обновлении старого закона заговорили не только оппозиционеры или союзники ПР (но не в этом вопросе) из КПУ, но и представители ядра парламентского большинства при идейной поддержке спикера. «Рынка земли не будет в ближайшей перспективе, я имею в виду земли сельскохозяйственного назначения», – обещал В. Литвин 15 октября. Как выяснилось, в ближайшее время продажа черноземов Украине может и не грозить. Вот только какое время окажется «ближайшим» пока определить трудно.

После того как стандартного вида мораторий до 1 января 2014 г. был отклонен еще 2 октября, начало операции «Запретить продажу» далось Партии регионов сравнительно легко. Технические по сути поправки к земельному кодексу авторства представителя Президента в парламенте Ю. Мирошниченко были зарегистрированы как законопроект только 10 октября. Но уже 15 октября документ получил визы профильного комитета и Главного научно-экспертного управления, а на следующий день – принят в первом чтении 240 голосами. И хотя депутаты поддержали идею о рассмотрении инициативы по сокращенной процедуре, проголосовать за потенциальный закон в целом 16 октября не удалось. Слишком уж много нашлось возражений у других фракций.

Фактически, если законопроект в его нынешнем виде превратится-таки в закон, мораторий по-новому будет заключаться в запрете на куплю/продажу или иное вольное распоряжение паями «до вступления в силу закона об обороте земель сельскохозяйственного назначения». Таким образом, былая конкретика дат рискует уйти в прошлое. Максимум определенности в законопроекте «регионала» приходится на уточнение о том, что соответствующий законопроект Кабмин должен разработать «в шестимесячный срок после опубликования этого Кодекса». То, что основной текст Земельного кодекса был вообще-то опубликован еще в 2002 г., а значит, поправка к заключительным положениям звучит несколько странно, не прошло незамеченным для Комитета по вопросам аграрной политики. Там предлагают перед вторым чтением добавить законопроекту четкости и прописать в качестве крайней даты презентации необходимого законопроекта до 1 января 2013 г.

Однако привязка открытия рынка земель к неопределенной дате правительственного творчества и законодательного закрепления его результатов далеко не у всех вызвала восторг. Сторонники инициативы считают, что элемент неопределенности освобождает проблемный вопрос от ноток спекуляции на тему: «Чья забота о народе самая долгосрочная?». «Мораторий продолжен не как обычно – на год, а до законодательного урегулирования вопросов земельных отношений. Это уже позволило снять политические спекуляции по поводу даты снятия моратория. Он будет снят, когда парламент уже следующего созыва примет те правила, по которым будет происходить оборот земель сельскохозяйственного назначения в нашей стране», – убежден глава Государственного агентства земельных ресурсов С. Тимченко. Но с такой позицией согласны немногие.

Запрет снятием красен

Парламентские оппозиционеры и примкнувшие к ним в этом вопросе коммунисты продолжают беспокоиться, что мораторий окажется куда более ограниченного действия, чем мог бы быть в том случае, если бы нардепы снова «привязались» к четкой дате. «Реальный замысел «регионалов» – после выборов (не исключено, что еще и нынешним составом парламента) тихонько принять закон об обороте земель сельскохозяйственного назначения и тем самым дать старт скупке земли», – пишет в своем блоге А. Гриценко. «Данный законопроект – это принципиальный вопрос. Его нужно рассматривать только в первом

чтении. Я вот открою тайну. Ко второму чтению мы как объединенная оппозиция будем настаивать поставить (как срок моратория. – «Подробности») 1 сентября 2016 г. Это даст возможность провести инвентаризацию земель. Сложить реальный кадастр земли», – объяснял в сессионном зале позицию «меньшевиков» вице-спикер Н. Томенко.

Как и можно было ожидать, вторая сторона ни подобные сомнения не разделяет, ни претензии в свой адрес не принимает. «Те люди, которые начинают рассказывать, что после выборов будут проголосованы другие решения по этому вопросу, просто всех обманывают. Никаких других решений не предполагается в ближайшее время. И это – согласованная позиция по всей вертикали власти нашего государства по данному вопросу», – обнадеживает глава фракции ПР А. Ефремов. Но при этом полноценную ясность в вопрос лидер парламентских «регионалов» не внес, поскольку заверил, что «шестимесячный срок моратория на продажу земли может продлеваться и дальше».

Видимая неопределенность ситуации с открытием рынка земли и в самом деле вольно или невольно приоткрывает возможности для маневра. Наиболее примечательным кажется именно тот отказ от привязки к конкретным датам, который сторонники законопроекта считают главным достижением. В подобной ситуации внести хоть какую-либо долю определенности могло ограничение в творческих сроках для Кабмина. Но со слов представителей правящего большинства можно сделать вывод о том, что всерьез ориентироваться на какие-либо рамки они не очень-то и собираются. «Что касается принятия закона о рынке земли, это длительная перспектива. Мы должны провести круглые столы, мы должны еще раз посоветоваться с теми, кто работает на земле. Закон мы делаем не для себя! Не для Верховной Рады!.. Поэтому пока мы не согласуем полностью все позиции, пока мы не выйдем на консенсусное понимание философии закона, закон о рынке земли приниматься не будет», – настаивал 16 сентября нардеп-«регионал» М. Чечетов. Таким образом, складывается впечатление, что с предложением Ю. Мирошниченко ПР пытается убить сразу несколько зайцев. Во-первых, продление моратория снимает «земельную» напряженность перед выборами. При этом не следует забывать, что сама по себе идея продажи земли в Партии регионов (если судить по ее программе) как трагедия не воспринимается. И в оппозиции считают, что неожиданный мораторий «по-региональному» как раз и является элементом избирательной стратегии. С другой стороны, сама специфика моратория позволяет вернуться к теме купли/продажи ценного ресурса сравнительно легко и быстро. Если проект Ю. Мирошниченко будет принят в нынешней форме, открытие рынка в любой момент может оказаться не за горами, ведь единственным препятствием для него станет лишь принятие/непринятие закона о земельном обороте. А вот каким он окажется – зависит от Кабмина. И от будущего (все же маловероятно, что настолько серьезную инициативу удастся реализовать за оставшиеся до конца каденции три пленарные недели) парламентского созыва.

Тем временем в правящем лагере настойчиво убеждают потенциальных избирателей в том, что никто и ни за что не откроет рынок без одобрения источника власти. Но не следует забывать, что слова «регионалов» об обязательном обсуждении – это пока не железно закрепленная норма. Как известно, летом 2012 г. об основах языковой политики тоже собирались поговорить с экспертами и народом. Но только разговор начался уже после того, как скандальный закон был принят во втором чтении и вступил в действие. И все же приятные слуху граждан доводы «регионалы» пока еще не исчерпали. «Я не исключаю, что руководство государства выйдет на то, что по данному вопросу необходимо проводить референдум... Мы думаем, что это как раз тот вопрос, который необходимо выносить на согласование с народом», – считает А. Ефремов. Твердость подобного намерения может быть проверена только практикой. А пока же Украину может ждать введение такого моратория на продажу земли, сроки действия которого, похоже, не спешат прогнозировать даже его инициаторы **(Мораторий неопределенного действия // Подробности (http://podrobnosti.ua/analytics/2012/10/18/864613.html). – 2012. – 18.10).**